

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Uppföljning 2021

VGR Analys 2022:17

Innehåll

Inledning	3
Framtagandet av strategin	5
Strategins inriktning och mål	6
Robust och sammanhållet	9
Jämlikt och öppet	11
Fossiloberoende och cirkulärt	13
Tvärsektoriella kraftsamlingar	15
Fullföljda studier	16
Digitalisering	17
Elektrifiering	18
Cirkulära affärsmodeller	20
Långsiktiga prioriteringar	21
Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	22
Korta fakta om utvecklingen	23
Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande	25
Korta fakta om utvecklingen	26
Öka inkludering – för stärkt tillit och sammanhållning	28
Korta fakta om utvecklingen	29
Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet	31
Korta fakta om utvecklingen	33
Bilaga 1. Exempel på insatser med stöd från kommunalförbund eller Västra Götalandsregionen	35
Stärka innovationskraften	36
Bygga kompetens	40
Öka inkluderingen	44
Knyta samman Västra Götaland	47

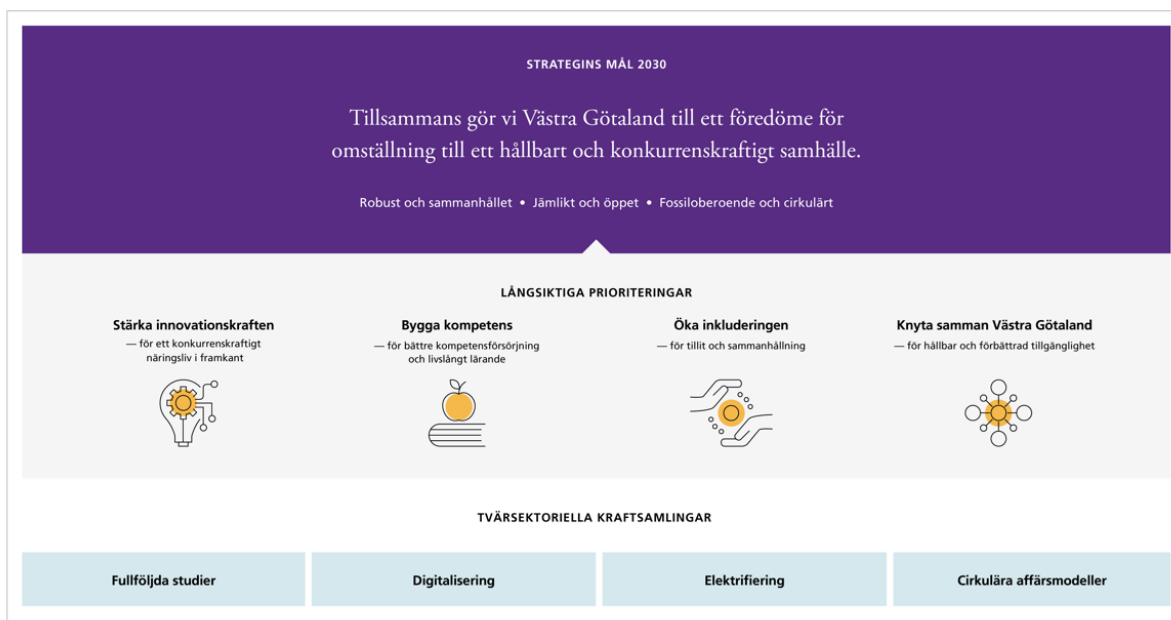
Inledning

” Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland anger riktningen för det regionala utvecklingsarbetet 2021-2030. ”

Från förord till Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 är en övergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Den pekar ut riktningen för vårt gemensamma arbete för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar.

Målet för strategin är **Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle**. Ett Västra Götaland som ställer om är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt. För att arbeta mot målet har fyra långsiktiga prioriteringar pekats ut som beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. I syfte att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna finns även fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod.

Strategin har till syfte att vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och forskningsinstitut, det civila samhället samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter i det gemensamma arbetet med regional utveckling. Vidare är strategin och regionfullmäktiges budget styrande tillsammans för Västra Götalandsregionens satsningar på regional utveckling.

Den här uppföljningsrapporten är en del av den planerade årliga uppföljningen som har till syfte att ge en samlad bild av utvecklingen och förflyttningen mot strategins mål för kunskap och lärande. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av koncernstab regional utveckling. Fler relevanta underlag för att följa utvecklingen i Västra Götaland och de insatser som görs med koppling till den regionala utvecklingsstrategin kommer löpande att lägga ut på vgregion.se/vg2030uppfoljning.

Rapportens struktur

I år inleds rapporten med en sammanställning över hur framtagandet av strategin genomfördes. Därefter följer RUSens mål och sammanfattande fakta om utveckling i Västra Götaland. Efter målet beskrivs genomförandet av de tvärsektoriella kraftsamlingarna, och sedan de långsiktiga prioriteringarna. Som avgränsning har vi valt att utgå från de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg är involverade i.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

Framtagandet av strategin

” Vi som varit med och tagit fram strategin och ska bidra till att den genomförs är näringslivet och dess organisationer, länets 49 kommuner och fyra kommunalförbund, akademi och forskningsinstitut, det civila samhället, Västra Götalandsregionen samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. Vi har alla olika ansvar, resurser och kunskaper, och strategin är plattformen för vår samverkan och för ett kraftfullt genomförande. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Framtagandet startade redan vid årsskiftet 2018/2019. Utgångspunkten var kunskapsunderlag om tillståndet i och utvecklingen av Västra Götaland samt tidigare lärdomar. Utifrån en ambition att skapa en delaktighet genomfördes ett stort antal samtal. För att inte bygga upp nya och parallella strukturer genomfördes samtalen i befintliga samverkansforum och pågående processer som till exempel Klimat2030, strukturbildsarbete (fysisk planering), Kraftsamling fullföljda studier, nya kulturstrategin, kompetensråd, samråd med civilsamhället med flera. Vidare samlade bland annat de fyra delregionerna kommunalförbundens kommunchefer för samtal om mål och långsiktiga prioriteringar 2019 när kommunchefsday hade den regionala utvecklingsstrategin på agendan.

Samtalen under våren 2019 handlade främst om vilka områden vi är framgångsrika i, vilka utmaningar vi har framför oss och vad vi gemensamt behöver kraftsamla kring för att Västra Götaland ska vara en attraktiv, ansvarsfull och internationellt konkurrenskraftig kunskapsregion 2030. Sammanlagt genomfördes cirka 40 samtal och seminarier med över 700 personer från näringslivsföreträdande organisationer, kommuner, civila samhället, myndigheter, akademi och andra utvecklingsaktörer.

Under hösten 2019 låg fokus på att bearbeta resultaten av vårens samtal och på att initiera politiska samtal mellan region och kommuner i de fyra delregionerna. Två fördjupningsdagar arrangerades med syfte att konkretisera områden med behov av kraftsamling. Totalt deltog 200 personer på dessa. I december 2019 arrangerades VGRs årliga konferens Framtid Västra Götaland under temat ledarskap och samverkan i en tid av omställning. Över 500 personer deltog.

Under perioden april-september 2020 var förslaget på strategin ute på remiss. Sammanlagt inkom 127 remissvar med inspel och perspektiv på innehållet. Svaren kom från kommuner, kommunalförbund, civilsamhällets organisationer, näringslivsföreträdande organisationer, akademi/forskning, myndigheter och grannregioner. Efter en remissperiod under delar av 2020 bereddes förslaget under oktober och december 2020 för att sedan beslutas av regionstyrelsen och regionfullmäktige för att slutligen antas 18 februari 2021.

Strategins inriktning och mål

Vägen mot målet

Målet med strategin är satt gemensamt av en stor mängd aktörer, men alla har olika ansvar, resurser och kunskaper vad gäller genomförandet. Här ska strategin ses som plattformen för samverkan och för ett kraftfullt genomförande. För att gemensamt arbete mot målet är det betydelsefullt att bibehålla engagemanget kring den regionala utvecklingsstrategin i linje med framtagandet och kick-offen. Det innebär att olika möten, seminarier och konferenser både har ägt rum under året och kommer att äga rum med fokus på hela eller delar av det som genomförs. Den årliga konferensen Framtid Västra Götaland är ett sådant exempel. Den ägde rum i mars i år och sammanlagt deltog 650 personer. Andra exempel är de uppstartskonferenser som ägde rum i maj-juni 2021 kopplat till kraftsamlingarna. För att skapa en delaktighet av det delregionala utvecklingsarbetet har också olika delregionala möten ägt rum.

Kopplat till genomförandet finns också de *vägledande principerna* som är framtagna för att vägleda i dialogen och samverkan för att genomföra strategin. De är tänkta att inspirera och utmana att arbeta och samverka på nya sätt. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. Hur väl principerna följs kommer utvärderas i samband med att strategin utvärderas inför översynen av strategin 2024.

VÄGLEDANDE PRINCIPER

Vi tar tillvara på olika platser
förutsättningar och möjligheter.

Vi ökar invånarnas
delaktighet och inflytande.

Vi experimenterar för att lära,
skala upp och implementera.

Vi är modiga och förändrings-
orienterade ledare.

I strategin lyfts även betydelsen av att genomförandet integreras i ordinarie mål- och styrdokument. Västra Götalandsregionen har för sitt genomförande beslutat om gemensamma program per långsiktig prioritering som berörda nämnder och beredningar inom regional utveckling ställer sig bakom. Likaså har man tillsatt en samordnare för respektive kraftsamling. Ett liknande arbete har skett på delregional nivå. För Sjuhärad har

en delregional utvecklingsstrategi för området tagits fram. Vad gäller Fyrbodals kommunalförbund har de antagit en verksamhetsplan för 2021-2023 som utgör den delregionala genomförandeplanen och som ligger i linje med strategin. Skaraborg påbörjade arbetet med att ta fram en delregional utvecklingsstrategi under hösten 2021 och som sedan antogs i mars 2022. För Göteborgsregionens kommunalförbund finns en strategisk inriktning för perioden 2021-2023 där sex utmaningar pekats ut och som ligger i linje med den regionala strategin. Business Region Göteborg (BRG) har i sin tur pekat ut nio utmaningar i sin verksamhetsplan. Även andra aktörer har gjort anpassningar efter RUS:en, men i detta dokument redovisas endast hur VGR och kommunalförbundens anpassat sitt arbete

Det är viktigt att vara tydlig med att vägen mot målet påverkas av flera externa faktorer som till exempel konjunktur och andra samhällsförändringar. Detta har inte minst visat sig under pandemin. Utöver övergripande indikatorer över utvecklingen för territoriet är det därför även centralt att följa vissa andra mer övergripande processer som till exempel klimat- och miljöarbetet där det regionala klimatmålet är integrerat i strategins mål och finns med genom hela strategin. Särskilt kan nämnas till exempel insatser inom *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*, som är en strategi och samverkansplattform som leds av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götaland och vars insatser bidrar till att stärka genomförandekraften som behöver ske för en klimatomställning. Likaså har VGR under 2021 beslutat om en koldioxidbudget för Västra Götaland 2020–2040. Den ska visa på hur mycket utsläppen måste minska årligen i länet för att vi ska nå vår del i Parisavtalet. Vidare har Västra Götalandsregionen sedan hösten 2021 tillsatt ett oberoende forskarråd för Västra Götalands klimatomställning. Deras inspel är centrala för genomförandet mot en omställning och en första observation² levererades i början av 2022.

Kunskapsunderlag

Denna uppföljningsrapport lyfter exempel på första årets genomförande vad gäller långsiktiga prioriteringar och tvärssektoriella kraftsamlingarna. Det som lyfts fram är sådant som startat upp men också insatser som redan påbörjats och förvaltas. I rapporten beskrivs också kortfattat utvecklingen av ett antal indikatorer utifrån målen om ett Västra Götaland som är *robust & sammanhållet, jämlikt & öppet* samt *fossiloberoende & cirkulärt* samt med koppling till de fyra prioriteringarna. En stor del av indikatorerna som används kommer från de nyckeltal som SKR sammanställt som en del av uppföljningen av Agenda 2030 på kommunal och regional nivå. Utöver statistik som valts ut till denna rapport finns mer statistik och fakta på både regional och kommunal nivå i de interaktiva publikationer med koppling till målområdena samt prioriteringarna som finns publicerade på www.vgregion.se/vg2030uppfoljning.

² Västra Götalands klimatomställning, En första observation från forskarrådet, Rapport 1 2021. https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-502/native/Forskarr%c3%a5d%20f%c3%b6r%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6talands%20klimatomst%c3%a4llning_VGR%20Analys%202022_1.pdf

För den gemensamma dialogen är det utöver denna uppföljningsrapport viktigt att andra kunskapsunderlag tas fram och sprids löpande under året. Västra Götalandsregionen och andra organisationer tar fram analyser som berör den regionala utvecklingen i Västra Götaland. Några exempel visas i rutan till höger.

Spridning av kunskapsunderlag görs genom de mötesplatser och arenor som redan finns. Exempelvis har Reväst³ ordnat flertalet seminarier under året t.ex. *Demokrati-Presentation av SNS Demokratirådets rapport 2021, "Det goda livet i Dalsland" - mer experimentell och regionanpassad samhällsutvecklingspolitik?* och *Så når vi Sveriges klimatmål om noll nettoutsläpp 2045 - fokus industrin.*

Exempel på publicerade analysunderlag⁴:

- *Hur pandemin har påverkat invånarna i Västra Götaland*
- *Att leva länge och väl – Välbefinnandet globalt och i Västra Götaland i pandemins spår*
- *Omvärldsanalys- Textilbranschen i Västra Götaland*
- *Skolresultat i Västra Götaland 2021*
- *Flyttströmmar mellan tätorter i Västra Götaland*
- *Västsvenska SOM-undersökningen⁵*
- *Företagens FoU i Väst 2020*

Även rapporter på delregional nivå tas fram, till exempel publicerade BRG bland annat rapporter under 2021 vad gäller konjunktur, näringslivets situation och Tech/SME.

³ Reväst är ett samarbetsorgan och plattform för kunskapsutbyte mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi kring Västsveriges regionala utveckling. <https://www.gu.se/handelshogskolan/om-oss/samverkan/revast-en-motesplats-for-regional-utveckling>.

⁴ Exempelen återfinns på www.vgregion.se/analysportalen utom Företagens FoU i Väst som BRG publicerat och som finns på <https://www.businessregiongoteborg.se/goteborgs-naringsliv/naringslivsfakta/foretagens-fou-i-vest>.

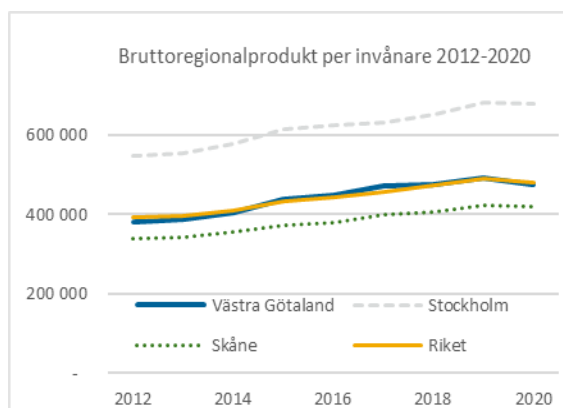
⁵ Västsvenska SOM-undersökningen belyser vad invånare anser om sina liv, på samhälle och samhällsservice och på samhällsutvecklingen generellt.

Robust och sammanhållet

” I det robusta Västra Götaland kan samhället möta både kända och oförutsedda utmaningar och vända dessa till möjligheter. Näringslivet har hög konkurrenskraft och en internationell erkänd förmåga att hantera tekniska utvecklingsprång, behovet av nya kompetenser och ekonomiska förändringar. Akademin bidrar genom att tillhandahålla forskning i framkant samt relevant kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Det finns en god beredskap att möta effekterna av ett förändrat klimat och andra omvälvande händelser. Det sammanhållna Västra Götaland kännetecknas av en hållbar och förbättrad tillgänglighet och ett välfärdssystem med god demokratisk förankring som gör att invånarna känner sig trygga. Tillgången till föreningsliv och kultur ger tillhörighet och ökat välbefinnande hos invånarna. Varje människas potential blir sedd och förverkligad. ”

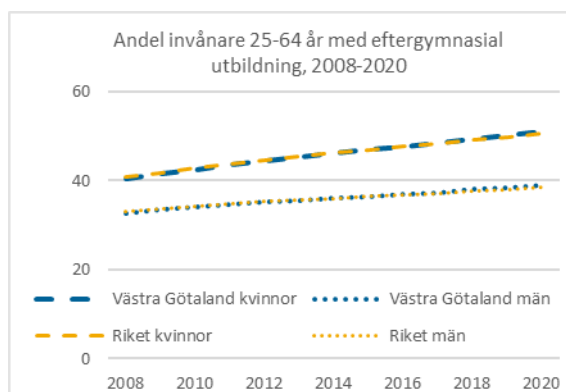
Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Västra Götaland har under lång tid haft en ekonomisk utveckling som är ungefär som i riket som i helhet. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare är högre i Västra Götaland än i Skåne, men lägre än i Stockholm. Under pandemiåret 2020 minskade BRP, både i absoluta tal samt relativt antal invånare, i samtliga storstads-län samt riket som helhet. BRP-beräkningar för 2021 finns inte tillgängliga än, men kvartalsvärden för BNP i Sverige visar att ekonomin återhämtade sig väl under 2021. Det visar även Konjunkturinstitutets månadsvisa konjunkturmätningar, där konjunkturläget i Sverige (och Västsverige) bedömts vara mycket bättre än normalläget sedan andra kvartalet 2021.

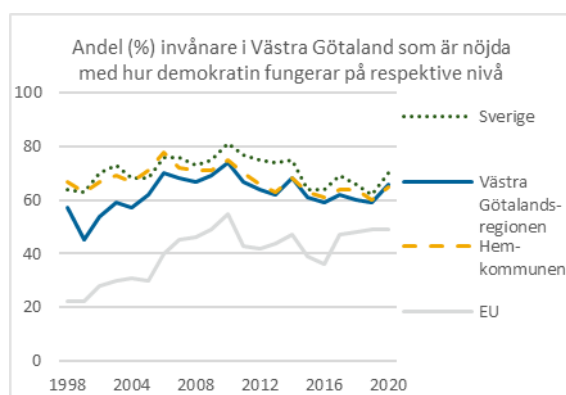
Källa: SCB (via Kolada).

Andel invånare i Västra Götaland med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka, men andelen ökar snabbare för kvinnor än för män, vilket ökar på könsskillnaderna. År 2020 var drygt hälften av alla kvinnor mellan 25-64 år i Västra Götaland eftergymnasialt utbildade medan motsvarande andel för män är knappt 40 procent. Män har framför allt fler med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, men även fler som enbart är grundskoleutbildade.

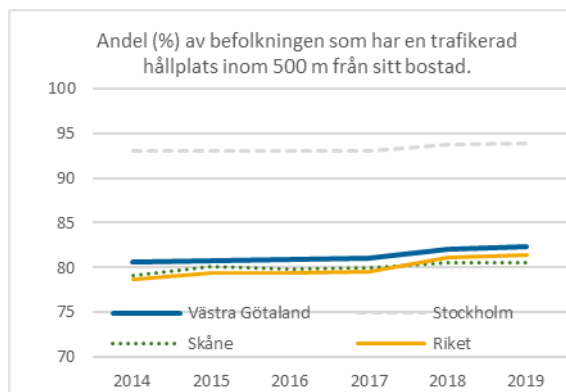
Källa: SCB (via Kolada).

Demokratin i Västra Götaland mår i huvudsak väl. Jämfört med läget runt millennieskiftet är betydligt fler nu intresserade av politik, anser att de kan påverka politiken och är nöjda med demokratin⁶. Det senare gäller särskilt synen på Västra Götalandsregionen och EU.

Källa: Västsvenska SOM-undersökningen

Andelen av befolkningen som har en trafikerad hållplats⁷ inom 500 m från sin bostad har ökat långsamt över åren. År 2019 var andelen 82 procent i Västra Götaland vilket är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt, men betydligt lägre än andelen i Stockholm.

Källa: SCB (via Kolada).

⁶ Uppföljning av Vision Västra Götaland, Västsvenska SOM-undersökningen 2020.

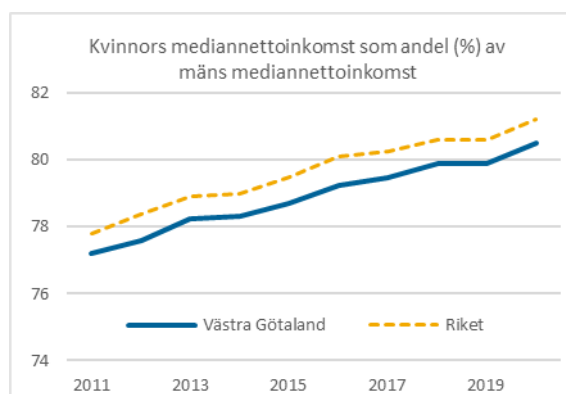
⁷ Med trafikerad hållplats avses hållplats, för samtliga trafikslag som trafikeras med minst en avgång per timme, vardagar mellan 06:00 och 20:00.

Jämlikt och öppet

” I det jämlika Västra Götaland deltar varje människa i samhället på jämställda och jämlika villkor. Samhället är inkluderande och transparent, och invånarna känner sig delaktiga. Olika platsers förutsättningar tas tillvara och det finns ett samspel och utbyte mellan platser. Det öppna Västra Götaland är integrerat med omvärlden och har ett rikt utbyte nationellt och internationellt. Genom goda relationer och samarbete med våra grannregioner bidrar vi till en hållbar utveckling både lokalt och globalt. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Kvinnors har alltså betydligt lägre inkomster än män, även om skillnaderna har minskat över åren. År 2020 hade kvinnor i genomsnitt ca 80 procent av vad männen hade i inkomst. Skillnaderna förklaras till viss del av att kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning och jobbar mer deltid, bl.a. för att kvinnor tar större ansvar vid småbarnsåren⁸. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är inte lika stora som inkomstskillnaderna, för 2020 var kvinnors genomsnittslön 90,2 procent av männens⁹. Löneskillnaderna förklaras till största del av löneskillnader mellan olika yrkesgrupper. Tar man hänsyn till skillnader i yrkesval, deltidsarbete mm tas återstår ca 5 procent löneskillnader som inte kan förklaras av statistiska variabler¹⁰.

Källa: SCB (via Kolada).

Arbetspendlingen över gränsen till Norge ökade under åren 2005-2013 och var som högst 2013 då ca 8 300 personer från Västra Götaland pendlade till Norge. Sedan minskade pendlingen och var 2017 knappt 5 000 personer. Efter 2017 finns tyvärr ingen statistik för antalet gränspendlare, men svårigheterna med gränspasseringar under pandemiåren 2020 och 2021 har troligtvis ytterligare påverkat gränspendlingen negativt, även om det tyvärr inte går att visa med statistik.

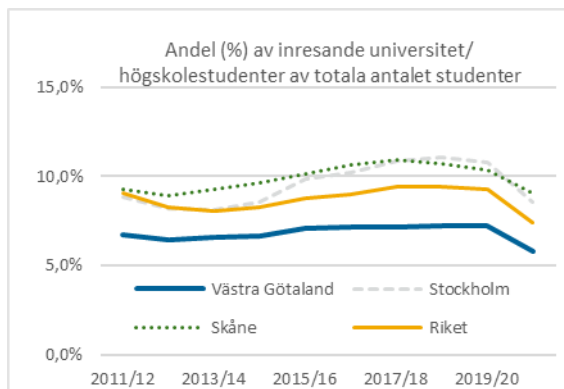
⁸ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

<https://www.ifau.se/Press/Forskningssammanfattningar/kvinnor-och-man-pa-arbetsmarknaden/>

⁹ Medlingsinstitutet, [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2020](#)

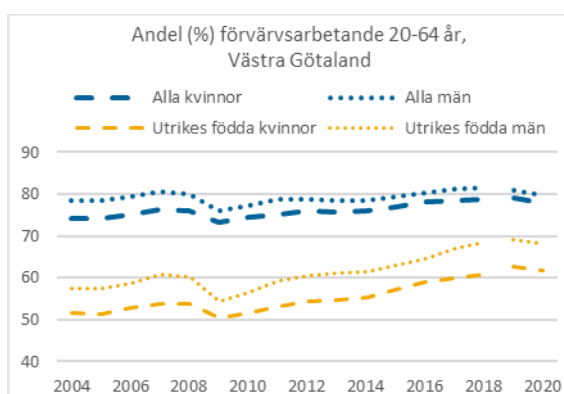
¹⁰ SCB, <https://scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>

Både antalet och andelen utländska studenter i Västra Götaland minskade under läsåret 2020/2021 efter en svagt ökande trend under den senaste tioårsperioden. Andelen (och antalet) utländska studenter har under hela perioden varit lägre i Västra Götaland än i övriga storstads-län.

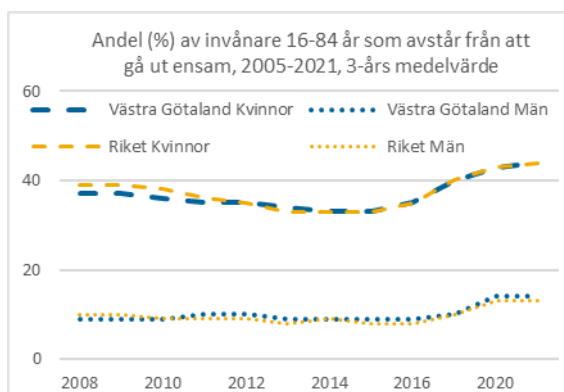
Källa: SCB, Universitetskanslerämbetet.

Förvärvsfrekvensen för utrikes födda är lägre än den genomsnittliga förvärvsfrekvensen i Västra Götaland. Den har dock ökat kraftigt under de senaste 10 åren, så skillnaden har minskat. Skillnaden i förvävsgrad mellan kvinnor och män har också minskat under de senaste åren och var år 2020 cirka två procentenheter. Könsskillnaderna för utrikes födda har dock inte minskat över åren och är även betydligt större än för alla kvinnor och män. År 2020 förvävsarbetade 62 procent av de utrikes födda kvinnorna, medan motsvarande värde för utrikes födda män var 68 procent.

Källa: SCB (via Kolada). Eftersom definitionen av förvävsarbete i RAMS-statistiken förändrades mellan 2018 och 2019 bryts linjen i diagrammet eftersom direkta jämförelser mellan de åren är svåra att göra.

De senaste åren har andelen invånare som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallna eller dyl. ökat i både Västra Götaland och riket som helhet. Andelen kvinnor som känner sig otrygga är nu ca 44 procent i Västra Götaland, vilket är mer än tre gånger högre än andelen män som är 14 procent.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor.

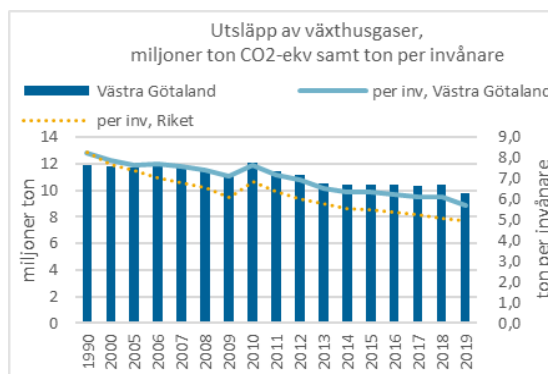
Fossilberoende och cirkulärt

” I det fossilberoende och cirkulära Västra Götaland är den privata och offentliga sektorn en föregångare som inspirerar och påverkar både det nationella och det internationella miljö och klimatarbetet. Takten i klimatomställningen ökar, med minskade utsläpp från både produktion och konsumtion som följd. Användningen av råvaror minskar. Fossila bränslen och material ersätts med resurseffektiva och biobaserade produkter och tjänster, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. I ett fossilberoende och cirkulärt Västra Götaland kan och vill invånarna göra hållbara val och bidra med kreativa lösningar som begränsar miljö och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Utsläppen av växthusgaser minskade något mellan 2018 och 2019, både i total mängd och fördelat per invånare. Minskningstakten är dock för låg¹¹ och ska Västra Götalands klimatomställning för 2030 nås, inklusive den minskningstakt som är preciserad i Västra Götalands koldioxidbudget¹², behöver utsläppen av växthusgaser under den kvarstående perioden minska kraftfullt. Det gäller både för de direkta (territoriella) och indirekta (konsumtionsbaserade) utsläppen. I särklass störst utsläpp kommer från industrisektorn, drygt 40 procent (varav utsläppen från några få stora industri- anläggningar dominerar)¹¹. En annan stor sektor är transportsektorn som står för lite knappt 30 procent av utsläppen.

Utsläppen i relation till befolkningsstorlek är betydligt högre i Västra Götaland än i övriga storstadslän, på grund av industrisektorns sammansättning med flera utsläppstunga industrier i Västra Götaland.

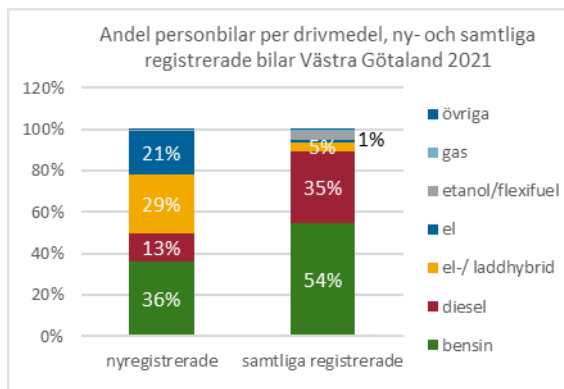

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Kolada).

¹¹ Västra Götalands klimatomställning- En första observation från forskarråd för Västra Götalands klimatomställning, januari 2022.

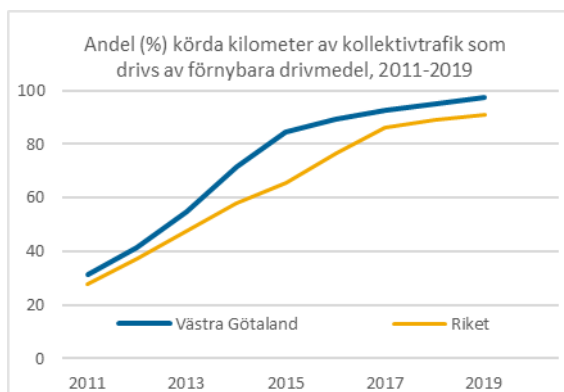
¹² Uppdatering av koldioxidbudget för Västra Götaland, Lägesrapport 2021- Klimatsekretariatet, januari 2022.

Av nya personbilar som registrerades under 2021 var ungefär hälften el- eller elhybrid bilar. Det är framför allt de senaste tre-fyra åren som el och elhybridbilar blivit en betydande andel av nybilsinköpen, så totalt sett av alla registrerade bilar i Västra Götaland så utgör de bara 6 procent. Ungefär 90 procent av personbilarna i Västra Götaland drivs på bensin eller diesel. Bland lastbilar är det ännu högre andel som drivs med bensin och diesel, hela 97 procent. Tredje största drivmedlet för lastbilar är gas, cirka 2 procent av alla registrerade lastbilar drivs med gas.

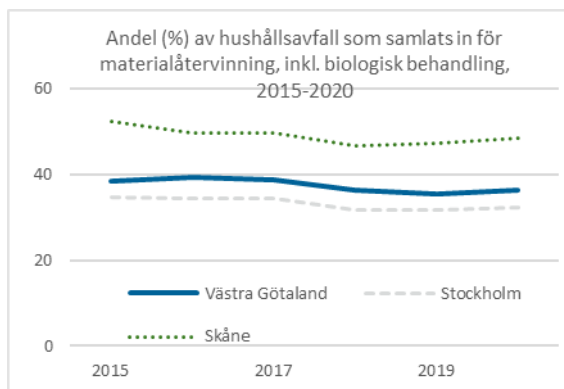
Källa: Trafikanalys / SCB.

Utbytet av bensin/dieseldrivna fordon mot fordon som drivs av helt förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken har gått fort under de senaste 10 åren. År 2011 kördes ca en tredjedel av alla km av fordon med förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken, nu är andelen nära 100 procent i Västra Götaland. Det är framförallt delar av båttrafiken som fortfarande går på diesel.

Källa: Miljö- och fordonsdatabasen Frida. (via Kolada).

Ungefär 40 procent av hushållsavfallet som samlas in i Västra Götaland används för materialåtervinning. Andelen har tyvärr inte ökat de senaste åren, utan istället minskat några procentenheter. I Skåne är andelen ungefär 50 procent, medan den i Stockholm ligger lite under Västra Götalandssnittet.

Källa: Avfall Sverige (via Kolada).

Tvärsektoriella kraftsamlingar

” Fyra tvärsektoriella kraftsamlingar – gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Syftet är att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna genom riktade resurser och samverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

En kraftsamling innebär att extra fokus läggs på ökad samverkan och samordning av utvecklingsarbete inom området med målet att accelerera takten och nå en ökad genomförandekraft i omställningen. De tvärsektoriella kraftsamlingarna för de första fyra åren är:

- Fullföljda studier,
- Digitalisering,
- Elektrifiering
- Cirkulära affärsmodeller.

Under maj-juni genomfördes uppstartskonferenser inom respektive kraftsamling i syfte att ringa in och rikta fokusområden och insatser i respektive kraftsamling där aktörer i Västra Götaland tillsammans kan öka takten i omställningen mot ett hållbart samhälle.

Uppföljningen har som ambition att visa på om och i så fall hur förflyttningen ser ut med utgångspunkt från de områden och insatser som lyfts som prioriterade. Under hösten 2022 kommer därför ett antal berörda aktörer i respektive kraftsamling kontaktas för att ge sin syn på kraftsamlingens påverkan på verksamhetens utveckling.

Några exempel på insatser kopplat till kraftsamlingar och respektive långsiktig prioritering redovisas under respektive kraftsamling och visas schematiskt i bilden nedan. Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

	 Stärka innovationskraften	 Bygga kompetens	 Öka inkluderingen	 Knyt samman Västra Götaland
Fullföljda studier		X	X	
Digitalisering	X	X	X	X
Elektrifiering	X	X		X
Cirkulära affärsmodeller	X	X		

Fullföljda studier

Västsvensk kraftsamling fullföljda studier handlar om att olika aktörer i Västra Götaland tillsammans prioriterar, samverkar och gör stegförflyttningar för att alla barn och unga ska ges möjligheter till ett gott liv och att gå ur skolan med godkända betyg. Barn och ungas förutsättningar för fullföljda studier påverkas under hela uppväxten, från småbarnsårens grund för psykisk, fysisk och kognitiv utveckling, genom skolåldrarna med studier och mognad till att som ung vuxen kunna komplettera en ofullständig utbildning.

Under 2021 har en länsgemensam process resulterat i fyra prioriterade inriktningar:

- Psykisk hälsa
- Föräldrar som resurs
- Läsnings & språkutveckling
- Motivation & framtidstro

Centralt i kraftsamlingen är strävan efter jämlikhet i förutsättningarna för barn och unga i Västra Götaland. Därför läggs särskilt fokus på att nå ut geografiskt till samtliga kommuner bland annat genom en satsning på delregionala kunskapsnoder med stöd för att söka och genomföra utvecklingsprojekt och verksamhetsnära processtöd. En särskild satsning på fullföljda studier ingår i utvecklingsarbetet *Det goda livet i Dalsland 2021-2025*.

Kommunsektorn och VGR är centrala aktörer i kraftsamlingen genom kärnuppdrag inom barnhälsovård, primärvård, elevhälsa, utbildning och socialtjänst samt verksamheter kring psykisk ohälsa. Ett stort antal organisationer inom det civila samhället är, och kan bli, viktiga aktörer i kraftsamlingen genom att de når barn och unga kring till exempel aktiv fritid, folkbildning, sociala nätverk samt som viktiga vuxna i barn och ungas närhet. Inom kraftsamlingen finns även samarbete med statliga myndigheter som högskolor och universitet, Länsstyrelsen, Kulturrådet och Myndigheten för civilsamhällesfrågor (MUCF). Näringslivet har en funktion inte minst kopplat till motivation och framtidstro.

Exempel¹³ på insatser inom kraftsamlingen och respektive prioritering

	 Stärka innovationkraften, sid 36- 39	 Bygga kompetens sid 40- 43	 Öka inkluderingen sid 44- 46	 Knyta samman Västra Götaland sid 47- 49
Fullföljda studier		<ul style="list-style-type: none"> • Västra Götalandsregionens introduktion i arbetslivet (ViA) • Science centers 	<ul style="list-style-type: none"> • Delregionala kunskapsnoder inom fullföljda studier • Permanentning av UPH-vårdcentraler • VI-projektet, • Sociala investeringar 	

Indikatorer som beskriver utvecklingen inom kraftsamlingen återfinns i första hand inom prioriteringen Bygga kompetens och Öka inkluderingen.

¹³ Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

Digitalisering

Västsvensk kraftsamling digitalisering är en möjliggörare för att nå målet med omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Digitalisering är en aktuell fråga på såväl EU-nivå som nationell nivå med mål och strategier som går i samma riktning.

Inriktningen i kraftsamling digitalisering grundar sig i regionala utvecklingsstrategin. En gemensam process under 2021 med en enkät, intervjuer och dialog mellan aktörer resulterade i en inriktning med fem områden:

- Näringslivets digitala transformation – fokus på små och medelstora företag, tillverkning, samt styrkeområdena.
- Digital kompetens och lärande – fokus på omställning av arbetskraft, spetskompetens och ledarskap.
- Säker och hållbar digital infrastruktur – fokus på förvaltningsgemensam digital infrastruktur, bredband, AI, Internet of things.
- Offentlig sektors digitala transformation – fokus på tillgängliggöra data (öppna och delade), tjänsteutveckling och innovation.
- Invånarens digitala delaktighet – fokus på medie- och informationskunnighet och digitalt utanförskap, invånarnas perspektiv.

Områdena genomsyrar hela samhället och under 2021 har samverkan etablerats i olika former. Huvudprinciperna är att bygga på befintliga strukturer och att växla upp det som finns och fungerar. Ett stort antal aktörer, till exempel Digitaliseringsrådet, kommunalförbunden, Västkom, science parks, IUC-bolagen, bidrar i kraftsamling digitalisering på olika sätt. Under 2021 startades flera dialoger och samtal för att organisera arbetet.

Exempel¹⁴ på insatser inom kraftsamlingen och respektive prioritering

	 Stärka innovationkraften, sid 36- 39	 Bygga kompetens sid 40- 43	 Öka inkluderingen sid 44- 46	 Knyta samman Västra Götaland sid 47- 49
Digitalisering	<ul style="list-style-type: none"> • Applikationscentrum för Additiv Tillverkning • Digiresan Innovationsprogram för upplevelseindustrin 	<ul style="list-style-type: none"> • Delregionala kompetensråd 	<ul style="list-style-type: none"> • Medier och demokrati • Prisma Västra Götaland 	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalt bredbandsstöd • Workshops mellan fiberföreningar och länets samrådsgrupp för bredband (UBit)

Indikatorer som beskriver utvecklingen inom kraftsamlingen återfinns i första hand inom prioriteringen Knyta samman Västra Götaland.

¹⁴ Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

Elektrifiering

Elektrifieringen är en övergripande samhällstrend och vår förmåga att samtidigt hantera alla fem nedanstående områden kommer påverka utfall av ekonomisk utveckling och omställningstakt. En dimension som varit viktig historiskt men som på kort tid fått ny aktualitet är energisäkerhet, dvs länders och regioners förmåga att försörja sig med el. Regional roll och rådighet varierar.

Kraftsamling elektrifiering motiveras av områdena:

- Fordonsindustrin befinner sig sedan ett par år tillbaka i en stor teknologisk omställning och ett skifte till elektriska drivsystem och batterier. Skiftet har stor påverkan på Västsveriges ekonomiska utveckling, näringslivsstruktur, kompetensbehov och arbetsmarknad.
- Omställningen inom transport bygger på att fordon byts ut i snabb takt och det finns en utbyggd laddinfrastruktur som möjliggör detta skifte.
- Den största omställningen som sker från fossil energi till förnybar energi sker inom industrin och genom elektrifiering av industriprocesser. Prognos för ökad elanvändning inom industrin i regionen är 3-5 gånger högre jämfört med nuvarande nivå.
- Särskilt vindkraft men även till del solenergi utgör förnybar elenergi som kan tillföras i större volym i närtid för att möta industrins snabbt ökande elbehov. Det gäller både nationellt och i regionen. Befintlig reglerbar baskraft består nationellt av förnybar vattenkraft som inte förväntas kunna byggas ut i större omfattning, en andel biobaserad el från befintliga kraftvärmeverk och industriella processer, samt fossilfri el från befintlig kärnkraft. Regionalt består elproduktionen av reglerbar baskraft av befintliga anläggningar för vattenkraft (2 TWh) och el från kraftvärmeverk (1 TWh).
- Det snabbt växande elbehovet ställer stora krav på snabb utbyggnad av elnäten på nationell, regional och lokal nivå. Det finns även behov av utbyggd kapacitet för överföring mellan länder, t ex för att binda samman större och kommande anläggningar av havsbaserad vindkraft i ett gemensamt europeiskt system

Insatser för elektrifiering har prioriterats regionalt sedan 2013 då främst med inriktning på transporter. Det arbetet har accelererats i och med att industrin i regionen började förbereda sig för teknologiskiftet. Stort fokus på regional elnätskapacitet har funnits särskilt sedan 2020 där arbetet varit kopplat till kapacitetsbehov inför eventuell vätgastillverkning inom kemiindustrin samt etablering av batterifabrik.

Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland har 2020 tagit fram sk elektrifieringslöften efter önskemål från elektrifieringskommissionen som en del i kommissionens regionala genomförandeplaner. Ett stöd för att accelerera laddinfrastruktur pågår sedan 2020. Medel för särskilda insatser för utbildning och FoI är avsatta, genomförandet av det är i planeringsfas under 2022.

Uppstartskonferens för Kraftsamling elektrifiering genomfördes i juni.

Exempel¹⁵ på insatser inom kraftsamlingen och respektive prioritering

	 Stärka innovationkraften, sid 36- 39	 Bygga kompetens sid 40- 43	 Öka inkluderingen sid 44- 46	 Knyta samman Västra Götaland sid 47- 49
Elektrifiering	<ul style="list-style-type: none"> • E-drive • Nya etableringar av Dana Incorporated (Åmål) Northvolt/Volvo (Göteborg) • Assar – produktionslabb för elmotorer 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetensnavet • Utbildningscentrum för industriell omställning kopplat till transportsektorns elektrifiering 		<ul style="list-style-type: none"> • Utbyggnad laddinfrastruktur • Kunskapsunderlag för att underlätta planeringen och utbyggnaden av t.ex. solcellsparker • Analyser av framtida elanvändningen och utbyggnaden av förnybar elproduktion • ElectriCity – förberedelsearbete inför helektriska regionbussar

Indikatorer som beskriver utvecklingen inom kraftsamlingen återfinns i första hand inom målområdet fossiloberoende och cirkulärt och prioriteringen Knyta samman Västra Götaland.

¹⁵ Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

Cirkulära affärsmodeller

Den västsvenska kraftsamlingen för cirkulära affärsmodeller utgår ifrån regionens förutsättningar och behov av omställning till ett mer hållbart Västra Götaland. Kraftsamlingen bygger även på de prioriteringar som gjorts inom EU och på nationell nivå, där man identifierat kritiska materialströmmar. Arbetet i kraftsamlingen stärker den regionala utvecklingsstrategin och dess långsiktiga prioriteringar. Kommande år kommer kraftsamlingens inriktning vara att fokusera på följande material/branscher: textilier, byggmaterial, interiör och plast.

Det behövs även stora satsningar på att bygga kompetens kring cirkulära affärsmodeller; inom näringslivet, akademien och i offentlig sektor. Under året har fokus/inriktningen varit på att bygga kompetens inom främjandesystemet¹⁶. Satsningarna ska bidra till ökad kompetens genom utbildningsinsatser, men även långsiktigt genom att främja att cirkulära principer i större utsträckning implementeras i främjandesystemet.

Ett hundratal företag, tillsammans med akademi och offentlig sektor, har under året tagit fram en strategi för hur Västsverige kan bli *Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär design inom textil och mode*. För övriga inriktningar har fokus varit på att bygga upp en bra grund inför kommande år.

Den västsvenska kraftsamlingen för cirkulära affärsmodeller engagerar ett stort antal aktörer, men det finns även ett behov av nya strukturer och att fler aktörer blir involverade. Under 2021 startades flera dialoger och samtal för att organisera arbetet.

Exempel¹⁷ på insatser inom kraftsamlingen och respektive prioritering

	 Stärka innovationkraften, sid 36- 39	 Bygga kompetens sid 40- 43	 Öka inkluderingen sid 44- 46	 Knyta samman Västra Götaland sid 47- 49
Cirkulära affärsmodeller	<ul style="list-style-type: none"> • Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär design inom textil och mode • RepLab • Hållbarhetsklivet/ Hållbar besöksnäring i Väst 	<ul style="list-style-type: none"> • Delregionala kompetensråd 		

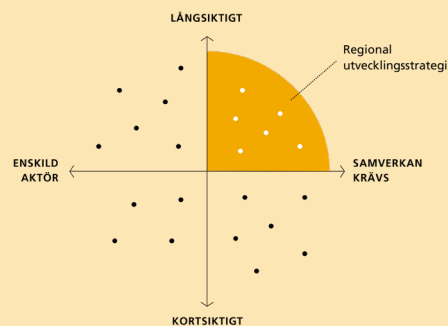
Indikatorer som beskriver utvecklingen inom kraftsamlingen återfinns i första hand inom målområdet fossiloberoende och cirkulärt.

¹⁶ Med främjandesystem menas aktörer som verkar nära näringslivet.

¹⁷ Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

Långsiktiga prioriteringar

” Prioriteringarna beskriver de fyra viktigaste områdena där vi behöver samverka och göra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Områdena griper in i varandra och bygger vidare på Västra Götalands samlade och strategiska regionala utvecklingsarbete.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

De prioriterade områdena är:

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman

Respektive långsiktig prioritering inleds med kort sammanställning över några betydelsefulla insatser som utförts under året därefter följer ett avsnitt med några indikatorer som kortfattat beskriver utvecklingen inom området.

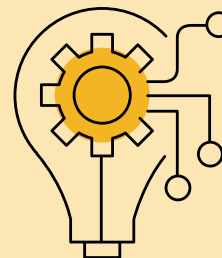
I bilaga 1 kommer sedan ett avsnitt för respektive prioritering med fler och lite utförligare beskrivningar av insatser som bedrivits under året.

Ambitionen i denna rapport är att visa på viktiga strukturer som finns inom respektive prioriteringsområde, men även lyfta särskilt viktiga satsningar som bedöms bidra till prioriteringen. En central uppgift för den kommande halvtidsutvärderingen blir att undersöka strategins förankring hos relevanta aktörer, hur styrande strategin varit över vilka insatser som genomförts och vilka är uppnådda/förväntade resultat.

Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

” Att stärka innovationskraften handlar om att nyttiggöra kunskap och utveckla idéer med potential att både skynda på omställningen och skapa värde i privat och offentlig sektor. Det omfattar insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagens innovationskraft, satsningar på internationellt starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Inom prioriteringsområdet pågår flera långsiktiga satsningar som bedöms bidra till att stärka innovationskraften i Västra Götaland. Det gäller inte minst inom de områden av särskilt stor betydelse för regionens konkurrenskraft och tillväxtpotential som pekas ut i strategin. Det finns här ofta en tydlig koppling till områdena för kraftsamlingarna cirkulära affärsmodeller, elektrifiering och digitalisering.

Exempel på områden där satsningar pågår är hållbar och cirkulär omställning inom textil/mode, elektrifiering inom transportsektorn och industrin samt stöd till digitalisering av små- och medelstora företag. I Västra Götaland har de sex science parks stärkts i rollen som innovationsnoder med förmåga att attrahera och driva nationella satsningar inom forskning och innovation. Till exempel har Energimyndigheten utsett Johanneberg Science Park till en strateginod inom arbetet med sektorsstrategier för energieffektivisering. Vidare har Lindholmen Science Park tillsammans med andra aktörer startat upp ett nytt innovationsprogram för upplevelseindustrin med fokus på att säkerställa en hållbar utveckling med digitalisering. En nationell satsning med placering i Västra Götaland tillkom när RISE beslutade att starta upp *Applikationscentrum för Additiv Tillverkning* (även kallat 3D-printing). Satsningen handlar bland annat om en omställning till mer digitala och hållbara tillverkningsmetoder. För området framtidens mobilitet och tillgänglighet har under året en samverkansarena etablerats i syfte att bland annat utveckla ett varaktigt erbjudande för att öka tillgängligheten och bidra till regional utveckling i hela Västra Götaland.

Andra aktörer inom innovationssystemet som är betydelsefulla för att stärka innovationskraften är bland annat inkubatorer, industriella utvecklingscentra, drivhus och Ung företagsamhet. Vidare kan fler företagsetableringar och expansion bidra till en hållbar omställning. Ett sådant exempel är när *Northvolts och Volvo Cars batterifabrik* väljer att etablera en batterifabrik i Göteborg med fokus på elektrifiering för klimatomställning och konkurrenskraft.

Vad gäller innovationer så är *Det goda livet i Dalsland* ett annorlunda sådant som har en ambition att testa nya sätt att arbeta med näringslivsutveckling, utbildning, digitalisering och omställning. Målet är att skapa nya jobb, hållbar omställning och framtidstro i en viktig del av Västra Götaland.

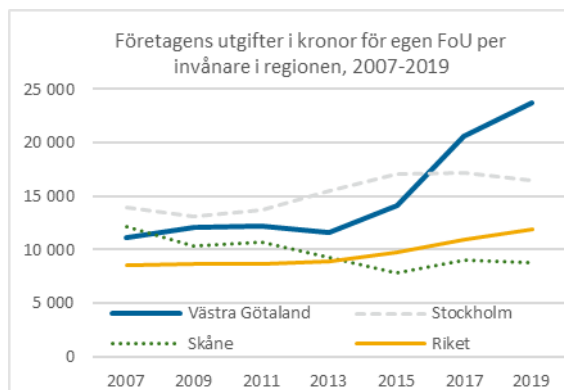
Korta fakta om utvecklingen

Sverige rankas som det mest innovativa landet i EU och Västsverige¹⁸ och som en av de mest innovativa regionerna i EU, enligt EU:s senaste mätning av innovationsförmåga¹⁹ i Europas regioner.

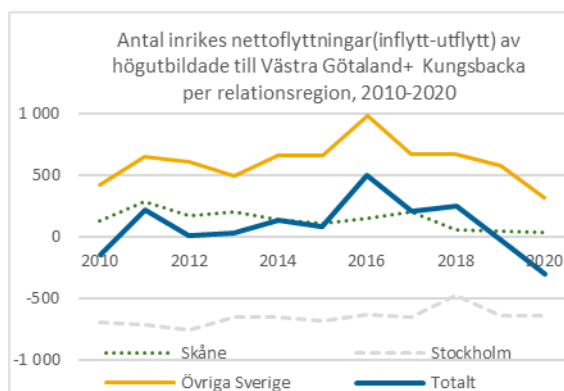
I Västra Götaland lägger företagen mycket pengar på forskning och utveckling (FoU) jämfört med företag i de andra storstadsregionerna och riket som helhet. Summan (relaterat till antalet invånare i regionen) har också mer än dubblats sedan 2013. Det är framför allt ett antal storföretag som ligger bakom de stora summorna som satsas i Västra Götaland.

Företagens FoU-utgifter står för 84 procent av totala FoU-utgifter i Västra Götaland, akademien 13 procent och offentlig sektor för 3 procent²⁰.

Under 2020 flyttade drygt 300 fler högutbildade personer²¹ från Västra Götaland och Kungsbacka²² till resten av Sverige än som flyttade i omvänd riktning. Det skiljer sig markant från de senaste åren, då inrikes flyttnettot av högutbildade snarare varit lite positivt. Det berodde framför allt på att tillskottet av högutbildade som brukar komma från Sverige, exklusive Skåne och Stockholm, var betydligt mindre än vanligt. Vanligtvis brukar det överskottet väga upp det negativa inrikes flyttnetto av högutbildade som Västra Götaland¹⁷ har till Stockholmsregionen, vilket det inte gjorde 2020.

Källa: SCB (via Kolada).

Källa: Västdatabasen, SCB.

¹⁸ Västsverige består av Västra Götaland och Halland

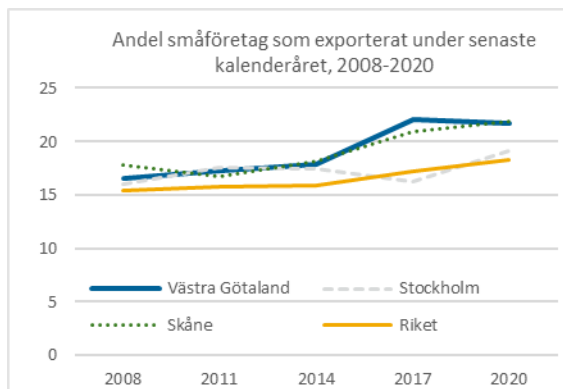
¹⁹ <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

²⁰ Företagens FoU i Väst 2020, Business Region Göteborg, 2020

²¹ Med högutbildad avses personer med minst tre års eftergymnasial utbildning

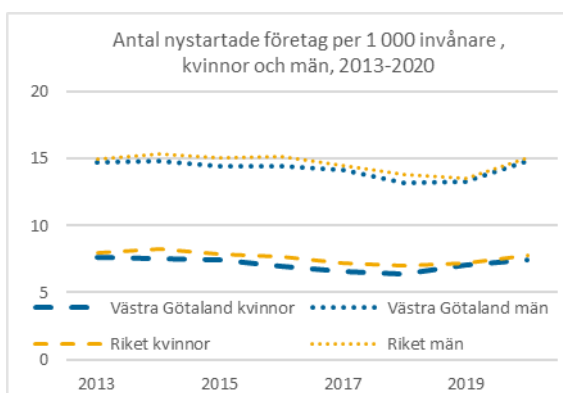
²² Eftersom Kungsbacka ingår i Göteborgsregionen inkluderas Kungsbacka i beräkningen då de högutbildade i Kungsbacka fortfarande anses finnas tillgängliga för regionens arbetsmarknad.

Lite drygt 20 procent av småföretag anger att de har exporterat under 2020. Det är lite högre än riksgenomsnittet, men ungefär lika stor andel som i Stockholm. Det skedde en liten ökning av andelen vid 2017 års mätning, jämfört med åren 2008-2014, men har under de senaste åren varit ungefär konstant.

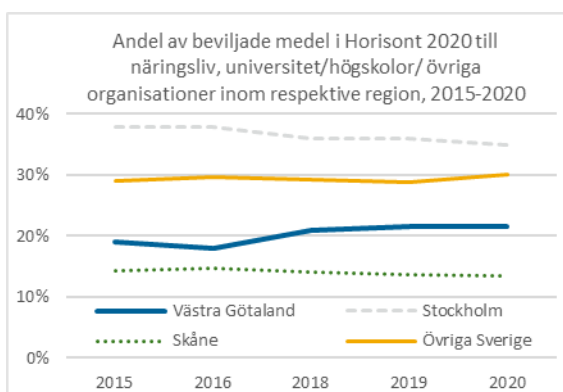
Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet

Antal nya företag i Västra Götaland som startas av män är ungefär dubbelt så många som antalet som startas av kvinnor. Under pandemiåret 2020 startades 14,8 respektive 7,4 nya företag per 1 000 invånare²³ av män respektive kvinnor. Det var något fler än under åren närmast innan pandemin, men ungefär samma som under perioden 2013-2016. Nyföretagande har under hela perioden varit något lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt och mycket lägre än nyföretagande i Stockholm.

Källa: Tillväxtanalys.

Andelen av beviljade medel från EU:s forskningsprogram Horisont 2020 till organisationer i Västra Götaland av totala medel till Sverige, har ökat något under perioden. År 2020 hade totalt 436 miljoner Euro gått till företag, högskolor och andra organisationer i Västra Götaland vilket motsvarar 22 procent av de drygt 2 miljarder som Sverige fått inom programmet. Sveriges andel av totalt beviljade medel inom EU har under perioden varit ganska konstant, runt 3,4-3,5 procent.

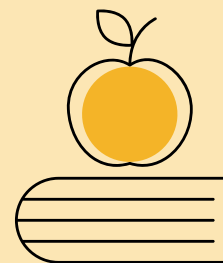
Källa: Vinnova.

²³ Jämfört antal invånare i åldrarna 16-64 år.

Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande

” Att bygga kompetens handlar om att tillgången till kunskap och kompetens är avgörande för att samhället ska utvecklas. Utbildning och arbete är grunden för att människor och företag ska växa. Omställningen kräver också att vi lär och agerar utifrån ny kunskap och ändrade förutsättningar. När behovet av kompetens snabbt förändras blir möjligheterna till livslångt lärande allt viktigare.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Då utmaningarna kring kompetensförsörjning bedöms som allt mer centrala har kompetensfrågorna fått ett större utrymme än i tidigare strategier. Utmaningarna handlar bland annat om en åldrande befolkning, växande utbildnings- och kompetensklyftor samt de krav som ny teknik ställer på kompetensutveckling hos individen, för att hen skall försörja sig men också för att kunskap och kompetens är viktiga för att få en meningsfull tillvaro. Kompetensbristen är stor i Västra Götaland, samtidigt som flera nya etableringar är på gång, där det behövs än mer kompetens/arbetskraft

Även om kompetensförsörjning tydligt har pekats ut så sker mycket av genomförandet i ordinarie verksamhet hos utbildningsaktörer, näringsliv, folkbildning med flera. Därför är en central del i strategin att skapa dialog och samsyn mellan berörda aktörerna för att på detta sätt få till kraftfulla satsningar. Betydelsen av detta visade sig inte minst under pandemin och här är de delregionala kompetensråden centrala. Även olika branschråd finns som kan hantera den strategiska kompetensförsörjningen.

Att omställningen av näringslivet kräver att fler invånare stärker sina positioner eller stå bättre rustade vet vi. Här finns satsningar som *Kompetensnavet* i Göteborgsregionen som har haft ett särskilt fokus på fordonsindustrin och besöksnäring. Här pågår också ett arbete att starta upp liknande i Skaraborg. Även *Stärkt kapacitet Omställning Norra Bohuslän* har fokus på en omställning särskilt för de som drabbats av pandemins effekter i Strömstad.

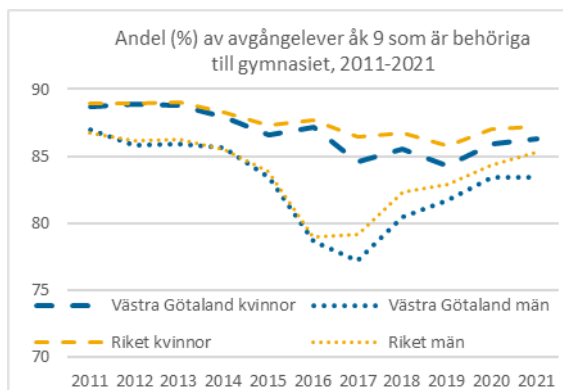
För att få in fler i arbete är validering som metod viktigt. *Validering Väst* har här haft en central roll under flera år, och under året deltog de bland annat i att ta fram en ny valideringsmodell för yrken inom barn och fritid. Även andra mer specifika satsningar finns också, till exempel att skapa *kombinationsutbildningar* där personer läser språk med yrkesutbildning eller att utveckla och testa olika modeller för arbetsplatsförlagt lärande.

Ibland måste vi även få hit individer med internationell kompetens som näringslivet är i behov av för sin utveckling. Här öppnade till exempel *International House Gothenburg* under hösten.

Korta fakta om utvecklingen

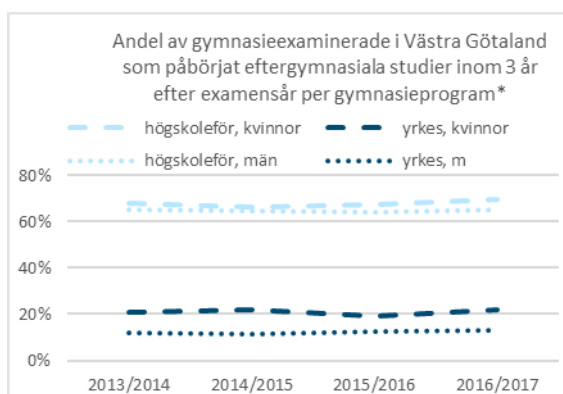
Fler flickor än pojkar lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet, 2021 var andelen behöriga flickor 86,3 procent medan andelen pojkar var 83,4 procent. Både andelen behöriga flickor och pojkar i Västra Götaland är lite lägre än Sverigenomsnittet för respektive kön.

Trenden för andelen behöriga var under flera år efter 2011 negativ, men sedan några år tillbaka har trenden vänt. Dock är andelen behöriga fortfarande några procentenheter lägre 2021 än vad den var för 10 år sedan.

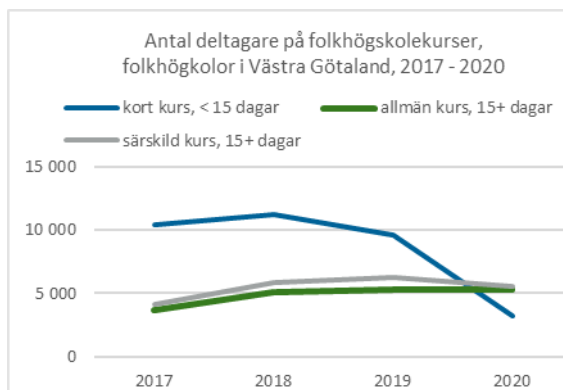
Källa: SCB/ Skolverket (via Kolada).

Ungefär hälften av alla gymnasieelever i Västra Götaland läser vidare på en eftergymnasial utbildning²⁴ inom tre år efter sin gymnasieexamen. Av de som läst högskoleförberedande program är andelen nästan 70 procent medan för elever som läst yrkesprogram knappt 20 procent. En högre andel tjejer än killar läser vidare, det förklaras framför allt av att killar i högre utsträckning än tjejer läser yrkesprogram på gymnasiet. Det är också betydligt större skillnad mellan könen bland de som läst ett yrkesförberedande program på gymnasiet, än bland de som läst högskoleförberedande program.

* Gymnasieprogram uppdelat på högskoleförberedande program och yrkesprogram. Årtal är läsår för gymnasieexamen.
Källa: SCB.

Antal deltagare på folkhögskolorna i Västra Götalands långa kurser (15 dagar eller längre) ökade mellan 2017-2019. Under pandemiåret 2020 minskade deltagarna på de särskilda kurserna medan deltagarna på de allmänna kurserna fortsatte öka något. Deltagarantalet på de korta kurserna, (max 14 dagar) minskade kraftigt under 2020, men hade redan 2019 minskat något jämfört med 2018.

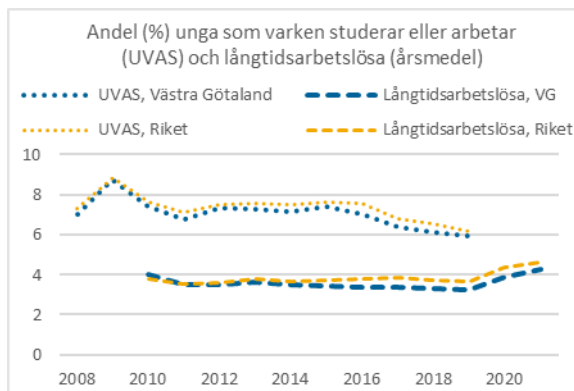

Källa: SCB.

²⁴ Som eftergymnasial utbildning räknas högskola/universitet, yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och särskild kurs på folkhögskolan

Andelen unga (16-24 år) som varken studerar eller arbetar har minskat över tid, dock är senaste värde från 2019 dvs innan pandemin. Då var andelen 5,9 procent i Västra Götaland vilket var något under Sverige-genomsnittet.

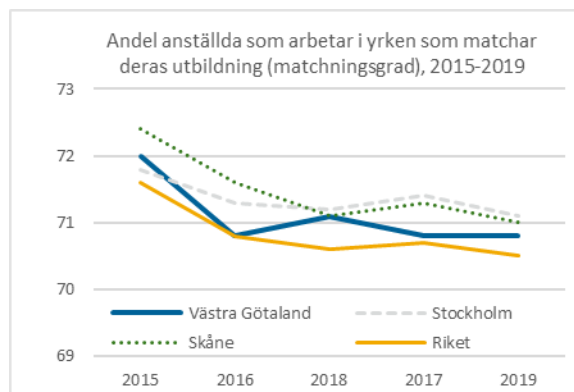
Andelen långtidsarbetslösa²⁵ i befolkningen hade en något minskade trend under åren 2010-2019 i Västra Götaland, men ökade kraftigt under pandemiåret 2020. Långtidsarbetslösheten fortsatte även att öka under 2021, trots att den generella arbetslösheten minskade under 2021 jämfört med 2020. Under 2021 var drygt 4 procent av befolkningen i åldrarna 25-64 år långtidsarbetslösa.

Källa: Unga som varken arbetar eller studerar: 16-24 år. MUCF (via Kolada).
Långtidsarbetslösa: 25-64 år. Arbetsförmedlingen (via Kolada).

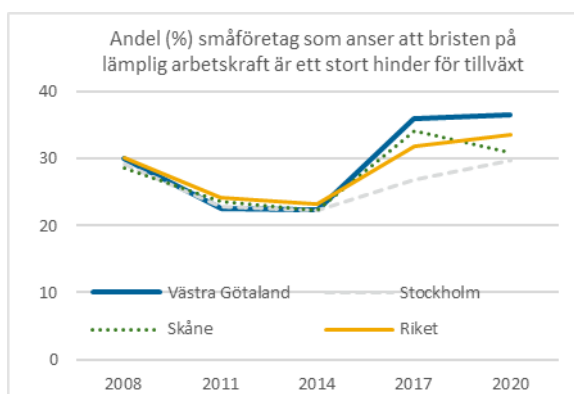
Matchningsgraden, dvs andelen anställda som arbetar i yrken som stämmer väl överens med deras utbildning har minskat/ försämrats något över åren i Västra Götaland. Det följer en liknande utveckling som i övriga Sverige.

Matchningsgraden är lite högre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt, men något sämre än övriga två storstadsregioner.

Källa: SCB (via Kolada).

Knappt 40 procent av tillfrågade småföretagare²⁶ i Västra Götaland angav att brist på lämplig arbetskraft är ett stort hinder för tillväxt. Det var ungefär samma värde som i undersökningen 2017 men en kraftig ökning jämfört med undersökningen 2014. Andelen är också högre än både genomsnittet för Sverige och övriga storstadsregioner.

Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet.

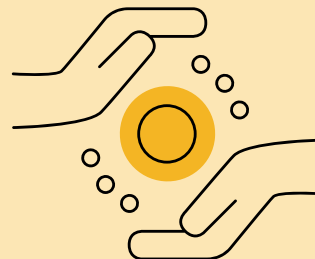
²⁵ Arbetslösa längre än 6 månader, åldrar 25-64 år

²⁶ Tillväxtverkets enkätundersökning "Företagens villkor och verklighet" år 2020

Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning

” Att öka inkluderingen handlar om att skapa förutsättningar för alla individer att kunna vara aktiva i arbets- och samhällsliv. Det handlar också om att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin. Att stärka barn och ungas förutsättningar och möjligheter är grunden.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Att öka inkluderingen handlar om att bidra till att fler människor har utbildning, sysselsättning och egen försörjning. Genom att skapa anställningar, praktik m.m. för personer långt från arbetsmarknaden skapas en trygghet och framtidstro på individnivå. Exempel på insats här är introduktion i arbete, ViA, som Västra Götalandsregionen genomför och Kombinationsutbildningar SFI med Skaraborgs kommunalförbund.

Ökad inkludering handlar också om delaktighet och inflytande i samhällets utveckling. En viktig satsning handlar om att skapa en ökad medie- och informationskunnighet (MIK). En aktör som arbetet i flera år med detta är *Medier och demokrati* vid Lindholmen Science Park. Även andra insatser genomförs, till exempel inom ramen för samverkansplattformen *Prisma Västra Götaland*.

Civila samhällets aktörer är centrala i arbetet med att skapa delaktighet och en känsla av samhörighet. Sedan flera år finns en regional överenskommelse mellan dessa och Västra Götalandsregionen som en ömsesidig avsiktsförklaring. En tillhörande handlingsplan där vissa prioriterade områden för strategisk samverkan mellan det civila samhället och VGR lyfts fram har under året genomförts.

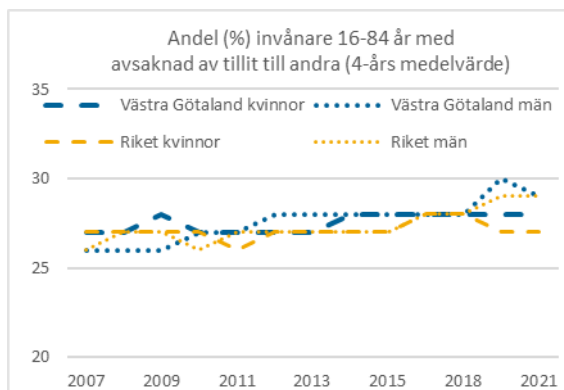
För att känna sig inkluderad är en ökad livskvalité för människor centralt. Även här spelar förenings- och kulturlivet en stor roll. Olika satsningar genomförs, till exempel satsningar av det egna skapandet hos barn och vuxna, men också till ökad tillgänglighet till de offentligt finansierade kulturinstitutionerna och en känsla av samhörighet.

Ett annat viktigt område inom prioriteringen är att stärka barn och unga så att dessa får en bra start i livet. Här pågår bland annat insatser i form av sociala investeringar för att skapa en samverkan mellan regionala och kommunala verksamheter i syfte att främja fullföljda studier.

Inom ramen för det stora EU-finansierade projektet *Vi* som drivs av VGR Folkhögskoleförvaltning har man särskilt arbetat med att utveckla formerna för ökad delaktighet och förutsättningar för studier/arbete för unga som varken arbetar eller studerar.

Korta fakta om utvecklingen

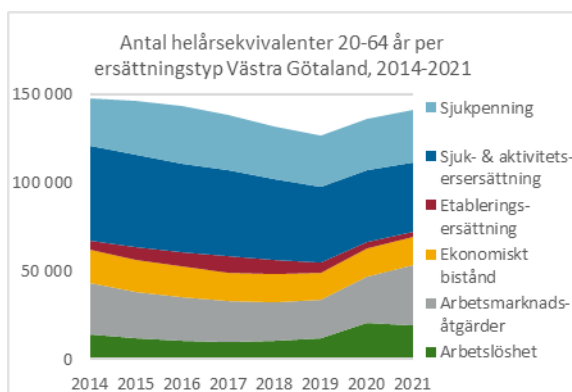
Ungefär 29 procent av invånare i Västra Götaland anser att de allmänhet inte kan lita på andra människor, det liten ökningen jämfört med för drygt 10 år sedan då andelen var ungefär 27 procent. De är inte någon större skillnad mellan män och kvinnor och Västra Götaland ligger ungefär på samma nivå som övriga Sverige.

Källa: FHM, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

I senaste valet röstade mellan 84-87 procent av de röstberättigade i Västra Götaland i de tre olika valen²⁷. Det är dock stora skillnader mellan olika valdistrikt där valdeltagande i ett par valdistrikt var under 50 procent medan valdeltagande i distriktet som ligger högst var 96 procent. Andel förstagångs väljare som röstade i regionvalet i Västra Götaland var lika högt som för befolkningen i helhet, dvs 82 procent²⁸.

Antal personer (omräknat till helårsekvivalenter)²⁹ som försörjdes via olika typer av bidrag³⁰ var 2021 drygt 140 000 personer i Västra Götaland. Antalet personer hade innan pandemin minskat, framför allt beroende på färre personer med sjuk- och aktivitetsersättning samt i arbetsmarknads-åtgärder. Under pandemiåren 2020 och 2021 ökade dock både antalet arbetslösa och personer med arbetsmarknadsåtgärder, så totala antalet ökade med cirka 15 000 personer 2019 till 2021.

Källa: SCB.

Ungefär en av tio invånare i Västra Götaland ansåg 2020 att det fanns en risk att de skulle bli arbetslösa under närmaste året³¹. Det är dock stor skillnad mellan olika grupper, för tidsbegränsat anställda och låginkomsttagare var det ungefär en av tre som bedömde att det fanns en risk för arbetslöshet. Även geografien spelar roll, medan 8 procent av boende i Göteborg ansåg att det fanns en risk för arbetslöshet, var andelen drygt 50 procent högre för boende på landsbygden, dvs 13 procent.

²⁷ Valmyndigheten/SCB. 84 procent valdeltagande i kommun & regionval och 87 procent i riksdagsval.

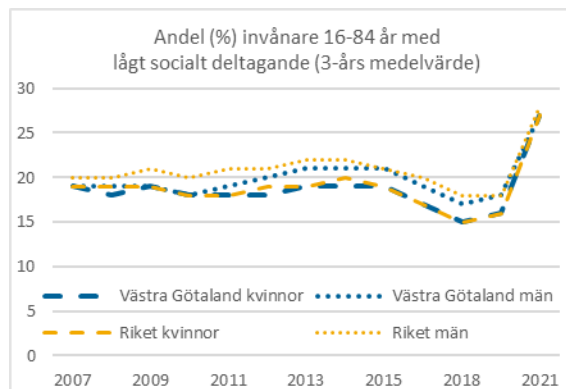
²⁸ SCB via Kolada.

²⁹Omräknat till helårsekvivalenter, dvs det antal individer som skulle kunna försörjas under ett helt år med full ersättning. Exempelvis blir två personer, som varit heltidsarbetslösa ett halvår var, tillsammans en helårsekvivalent.

³⁰ Med bidrag avses sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare kallat förtidspension), ersättning vid arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning

³¹ Västsvenska SOM-undersökningen 2020- Uppföljning av Vision Västra Götaland.

Innan pandemin var trenden att lite färre invånare hade ett lågt socialt deltagande³². 16 procent av kvinnorna och 18 procent av männen i Västra Götaland. Pandemin förändrade det drastiskt och för 2021 bedöms uppåt hälften av invånarna haft ett lågt socialt deltagande³³.

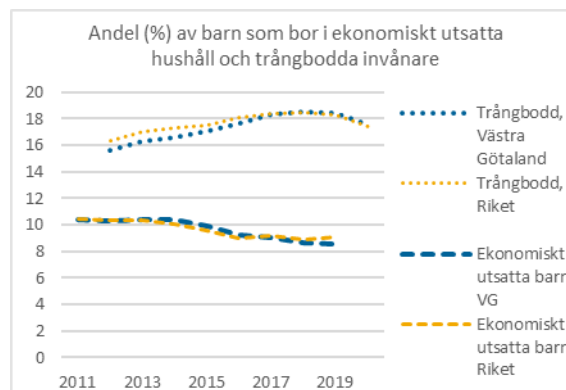

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

Den vanligaste förening som invånarna är med i är en religiös organisation (svenska kyrkan eller annat trossamfund) (44 procent), följt av en facklig organisation (43 procent) och/eller en idrottsförening (34 procent)³⁴. Medlemmar i idrottsföreningar är också de som är mest engagerade i föreningen, nära hälften av de som är medlemmar anger att de deltar aktivt i verksamheten och/eller har något uppdrag, medan motsvarande siffra för facklig eller religiös organisation är knappt 10 procent. Även invandrarföreningar och kulturföreningar har relativt höga andelar av medlemmar som är aktiva (30-35 procent) men i dessa är det inte lika stor andel av befolkningen som är medlemmar.

Andelen av invånare som bor i flerbostadshus som räknas som trångbodda enligt norm 2 (max två personer per rum, kök och vardagsrum undantaget) ökade något under perioden 2012-2019. Under 2020 minskade dock andelen något och låg på knappt 18 procent av befolkningen som bor i flerbostadshus.

Under de senaste 10 åren har andelen barn och unga (0-19 år) som bor i ekonomiskt utsatta hushåll minskat något, från drygt 10 procent 2011 till 8,5 procent 2019. Det finns dock en risk att andelen ökat något igen under pandemiåren 2020 och 2021.

Källa: Andel av barn (0-19 år) som bor i ett hushåll med låg inkomst och/eller med ekonomiskt bistånd. SCB (via Kolada).
Trångboddhet, andel av invånare i flerbostadshus som är trångbodda enligt norm 2 (max 2 personer per sovrum). SCB (via Kolada).

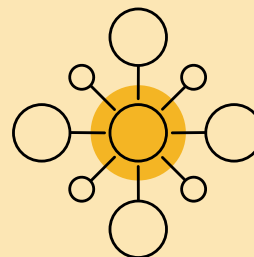
³² Som lågt socialt deltagande anses vara om man under senaste året endast deltagit i en av 13 listade aktiviteter (så som varit på privat fest, gått på teater eller sporttillställning, varit på religiös sammankomst, etc)

³³ På länsnivå redovisas endast 3-årsmedelvärden vilket gör att siffran för 2021 i diagrammet är betydligt lägre än vad den faktiskt är givet år. För Sverige ökade faktiska siffran från 17 procent 2020 till 49 procent 2021, därav slutsatsen att faktiska siffran för Västra Götaland också ökat i den storleksordningen. Undersökningen 2020 gjordes tidigt på året så effekterna av pandemin hade inte hunnit slå igenom

³⁴ Västsvenska SOM-undersökningen 2020- Uppföljning av Vision Västra Götaland.

Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet

” Att knyta samman Västra Götaland handlar om att öka närheten mellan olika delar av länet men också med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Vi vill göra det möjligt för människor och företag att nå varandra och ha ett utbyte med omvärlden. Samhällsplanering och regional fysisk planering är viktiga delar av framtidens lösningar. En samordnad planering för bebyggelse och transport behövs för att göra transporterna hållbara.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

En förhållandevis stor del av genomförandet av prioriteringen sker inom befintliga planer, program och strategier som utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter.

Trafikförsörjningsprogrammet – Hållbara resor i Västra Götaland 2021-2025, är det övergripande styrdokumentet för utvecklingen av kollektivtrafiken i länet. Året har varit fortsatt tufft i och med lågt resande, försämrad marknadsandel i förhållande till bilen och osäkerhet om framtida resandemönster men anledning av pandemin.

Under 2021 har den regionala transportinfrastrukturplanen reviderats. Planförslaget med tillhörande hållbarhetskonskvensbeskrivning skickades ut på remiss i oktober och förväntas lyftas för beslut i april 2022. När det gäller den nationella transportinfrastrukturplanen, där alla större vägar och järnvägar ingår, genomfördes ett flertal aktiviteter under året för att påverka Trafikverkets förslag och regeringens beslut. VGR står eniga med kommunalförbunden kring prioriteringarna där ny stambana Göteborg-Borås är högst prioriterat, därtill Västra stambanans behov av fyra spår mellan Göteborg och Alingsås och därefter fortsatt utredning för dubbelspår Göteborg-Oslo. Den nationella planen beslutas av regeringen under våren 2022.

För frågan om dubbelspår Göteborg-Oslo arbetar VGR inom samarbetet STRING tillsammans med andra regioner i korridoren från Hamburg till Oslo. OECD har sammanställt en rapport, som visar på infrastrukturens stora betydelse för fortsatt utveckling mot en konkurrenskraftig megaregion. I förslaget av TEN-T som EU-kommissionen presenterade finns sträckan Göteborg - Oslo kvar som utpekad sträcka

Kopplat till området för kraftsamlingen elektrifiering satsades under året bland annat på laddplatser för lätta respektive tunga fordon. Ett annat område har varit samverkan kring att lokalisera ny förnybar elproduktion och lagring. Här har bland annat ett arbete med olika scenarier kopplat till framtida elanvändningen och utbyggnaden av förnybar elproduktion genomförts.

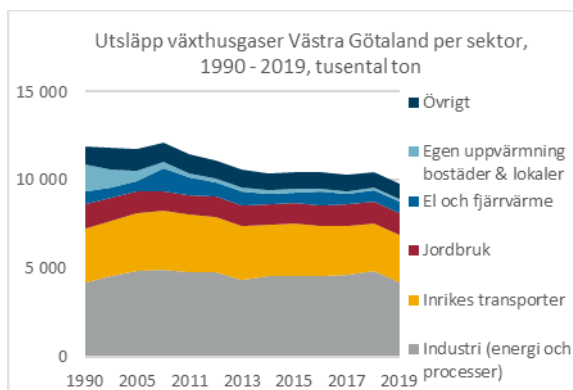
Prioriteringen lyfter även regional planering och här behöver samverkan fortsatt utvecklas även om Västra Götaland under året beslutade om att inte hemställa att få ansvar för regional fysisk planering enligt Plan- och bygglagen.

Västra Götaland har ett relativt väl utvecklat bredbandsnät i jämförelse med andra län och Västra Götalandsregionen har som enda region ett regionalt bredbandsstöd för att skynda på utvecklingen på landsbygd.

Såväl flera etablerade samarbeten och nätverk, som påverkansarbete nationellt och konkreta genomförandeprojekt har genomförts under året med koppling till platsutveckling och gestaltning av livsmiljöer. Till exempel har kulturaktörer runt Bottnafjorden, Kinnekulle och Östra Orust samverkat med andra aktörer för att stärka sin respektive plats. Området Gestaltad livsmiljö bedöms ha tagit steg framåt i utvecklingen av samarbeten, nätverk och satsningar.

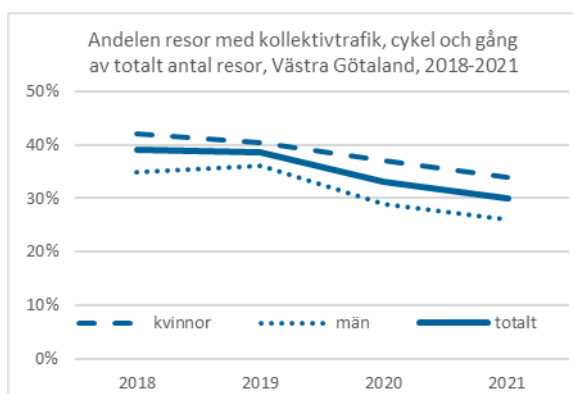
Korta fakta om utvecklingen

Efter industrins utsläpp är transportsektorn den största utsläppskällan i länet. Störst andel av utsläppen från inrikes transportsektorn står personbilarna för, ca 60 procent³⁵. Den tunga lastbilstrafiken står för 20 procent. Utsläppen från den tunga lastbilstrafiken har minskat kraftigt sedan 2010 medan minskningen av utsläppen från personbilar är mer blygsam.

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Naturvårdsverket).

Andelen av totala antalet resor som gjordes med kollektivtrafik, cykel eller gång minskade under pandemiåren 2020 och 2021. Mellan 2019 och 2020 sjönk andelen med 6 procentenheter och till 2021 sjönk andelen med ytterligare tre procentenheter. Minskningen beror på att kollektivtrafikens andel av resorna har minskat kraftigt³⁶. Andelen resor med cykel och gång har dock ökat något.

Källa: Kollektivtrafikbarometern.

Under hela perioden har kvinnor en betydligt högre andel av sina resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller gång än män.

Antalet publika laddstolpar i Västra Götaland ökade mellan 2020 och 2021 med 800 stycken. Eftersom antalet laddbara bilar ökade mer, minskade trots utbyggnaden antal stolpar per laddbar bil från 0,09 stolpar per laddbar bil till 0,07.

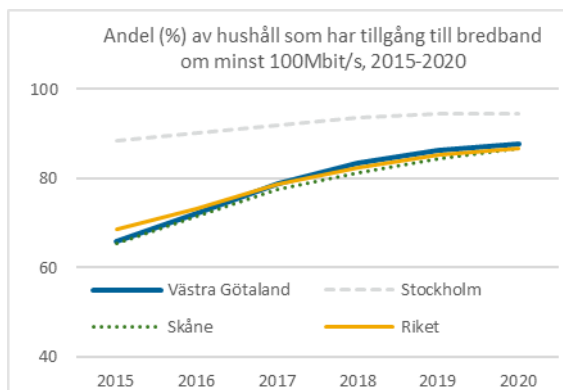

Källa: PowerCircle (via M Sverige)

³⁵ [Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se). Andelarna för respektive trafikslag avser förhållandena i Sverige totalt, men är av liknande storleksgrad även i Västra Götaland.

³⁶ Uppföljning 2021 Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland

Andelen hushåll som har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/S i Västra Götaland har ökat successivt och var 88 procent år 2020. Det är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt men betydligt lägre än Stockholm. Det är stor skillnad på täckningen mellan hushåll i tätorter och glesbygd. Andelen hushåll i tätorter/småorter i Västra Götaland som har tillgång till 100 Mbit/s är 90 procent medan motsvarande siffra för hushåll i glesbygd är 66 procent.

Källa: Post- och telestyrelsen (via Kolada).

Tillgängligheten till service är generellt god i Västra Götaland, åtminstone för de som har tillgång till bil, endast ett fåtal invånare har längre än 10 minuters bilresa till den mesta av grundläggande service. Med kollektivtrafik är dock tillgängligheten inte riktigt lika god, ungefär en av fem invånare har mer än en timmes resväg med kollektiva färdmedel för att nå ett pendlingsnav i regionen³⁷.

Invånarna är generellt ganska nöjda med servicen inom de flesta områden, undantaget tillgången till bostäder, och blev även mer nöjda med samhällets service inom flera områden under pandemi-året 2020. Servicen i Västra Götaland generellt får sitt högsta betyg sedan regionen bildades.³⁸

Västra Götaland är det län i Sverige som tar emot mest varor från utlandet, mätt både i ton och värde. Till Västra Götaland kommer 48 procent av Sveriges varor från utlandet mätt i ton och 35 procent mätt i värde. Västra Götaland har också den högsta andelen avgående utrikes varusändningar mätt i värde, 28 procent. I ton däremot har Norrbottens län mer, 29 procent, följt av Västra Götaland på 24 procent.

Andel per tidsintervall

Antal minuters bilresa:	0-10 min	10-20 min	20-30 min
Närmaste grundskola, elever åk 1-9.	99,6%	0,4%	0,0%
Närmaste dagligvarubutik, alla invånare	99,1%	0,9%	0,0%
Närmaste paketombud, alla invånare	98,6%	1,4%	0,0%
Närmaste paketombud, alla arbetsställen	97,7%	2,3%	0,1%

Källa: Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2021. Tillväxtverket.

Källa: Varuflödesundersökningen 2016, Trafikanalys.

³⁷ En indikator som följs upp årligen i Västra Götalandsregionens årsredovisning samt Trafikförsörjningsprogrammet.

³⁸ Den västsvenska SOM-undersökningen 2020. Tabellrapport.

Bilaga 1. Exempel på insatser med stöd från kommunalförbund eller Västra Götalandsregionen

Följande sidor innehåller några fler och lite utförligare beskrivningar av insatser som bedrivits under året med stöd från Västra Götalandsregionen och / eller kommunalförbunden.

Kopplingen mellan kraftsamlingar och prioriteringar för några insatser visas i nedanstående matris.

	Stärka innovationskraften sid 36-39	Bygga kompetens sid 40-43	Öka inkluderingen sid 44-46	Knyta samma Västra Götaland sid 47-49
Fullföljda studier		<ul style="list-style-type: none"> • Västra Götalandsregionens introduktion i arbetslivet (ViA) • Science centers 	<ul style="list-style-type: none"> • Delregionala kunskapsnoder inom fullföljda studier • Permanentning av UPH-vårdcentraler • VI-projektet • Sociala investeringsmedel 	
Digitalisering	<ul style="list-style-type: none"> • Applikationscentrum för Additiv Tillverkning • Digiresan, • Innovationsprogram för upplevelseindustrin 		<ul style="list-style-type: none"> • Medier och demokrati • Prisma Västra Götaland 	<ul style="list-style-type: none"> • Regionala bredbandsstödet • Workshops mellan fiberföreningar och länets samrådsgrupp för bredband (UBit)
Elektrifiering	<ul style="list-style-type: none"> • E-drive • Nya etableringar av Dana Incorporated (Åmål) Northvolt/Volvo (Göteborg) • Assar – produktionslabb för elmotorer 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetensnavet • Utbildningscentrum för industriell omställning kopplat till transportsektorns elektrifiering 		<ul style="list-style-type: none"> • Utbyggnad laddinfrastruktur, • Kunskapsunderlag för att underlätta planeringen och utbyggnaden av t.ex. solcellsparker • Analyser av framtida elanvändningen och utbyggnaden av förnybar elproduktion • ElectriCity
Cirkulära affärsmodeller	<ul style="list-style-type: none"> • Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär design inom textil och mode • RepLab • Hållbarhetsklivet/ Hållbar besöksnäring i Väst 			

Stärka innovationskraften

Satsningar för att bidra till internationella konkurrenskraft

Inom prioriteringen lyfts områden med särskild betydelse för regionens konkurrenskraft och tillväxtpotential. Det handlar om att stärka förutsättningarna för innovativ omställning och hållbar utveckling inom områdena hållbar och fossiloberoende industri, hälsa och life science, hållbar mobilitet, livsmedel, biobaserade material och förnybar energi samt besöksnäring och kulturella och kreativa näringar. Inom dessa områden pågår flera olika satsningar. Nedan lyfts några av dessa fram.

Inom **Hållbar och fossiloberoende industri** pågår flera satsningar som har en koppling till bland annat digitalisering, cirkulära affärsmodeller och elektrifiering. Textilbranschen i Västra Götaland har till exempel samlats inom *Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär design inom textil och mode*. Ambitionen framåt är att etablera en långsiktig satsning som utvecklar Västra Götalands textila styrkeområde. Västra Götaland ska bli en än mer känd och erkänd innovativ arena för hållbar och cirkulär omställning inom textil/mode inom EU. Satsningen ska stärka företagens konkurrenskraft och öka attraktionskraften för nya investeringar och framtidens kompetensförsörjning.

En nationell satsning som genom RISE startat upp med placering i Västra Götaland är *Applikationscentrum för Additiv Tillverkning* (även kallat 3D-printing). Satsningen görs för att säkra kompetensförsörjning och tillgång till en konkurrenskraftig forsknings- och utvecklingsmiljö inom additiv tillverkning inför omställningen till mer digitala och hållbara tillverkningsmetoder. Målgruppen är tillverkande företag, såväl storföretag som små- och medelstora företag men även leverantörer av material, mjukvara och utrustning för additiv tillverkning. Ett annat exempel med inriktning på digitalisering är *Digiresan* som bland annat drivs av IUC Sjuhärad, IUC Väst och IDC West Sweden med fokus på att stötta tillverkande företag inom industrin och den industrinära tjänstesektorn att tillämpa möjligheterna med digitalisering som en naturlig del i att utveckla sina affärer och sina cirkulära flöden.

Elektrifiering som möjlighet att minska energiförbrukningen och växthusgasutsläppen har också tagit fart inom flera områden, främst transportsektorn inom flera fordonssegment och inom industrin, framför allt inom kemi- och materialindustrin och fordonsindustrin i Västra Götaland.

En samverkansarena för **framtidens mobilitet och tillgänglighet** har i slutet av året etablerats med fokus på glesa geografier och landsbygder. I samverkansarenan ingår till en början kommunalförbunden i Sjuhärad, Fyrbodal, Skaraborg, Västtrafik, Trafikverket och Västra Götalandsregionen. Syftet är att etablera och utveckla ett varaktigt mobilitetserbjudande och därmed öka tillgängligheten och bidra till regional utveckling i hela Västra Götaland. Projekt som samordnas i arenan är exempelvis *KomILand 3.0* och *RorILand* som startades under året samt de sedan tidigare pågående projekten *Fossilfri Gränsregion Fyrbodal*, *Fossilfri Boråsregion* samt *SMaRT*. Vidare pågår även till exempel satsningarna vid Högskolan i Väst vad gäller utveckling av elektriska drivlinor (E-drive)

och reparation och återanvändning av metallprodukter genom additiv tillverkning (RepLab).

Inom **hälsa och life science** pågår flera satsningar för ökad tillväxt. Till exempel Sahlgrenska Life som har förutsättningar att bli en skandinavisk hub för nya former för nära samverkan mellan privat företagande och kliniska miljöer. Sahlgrenska Universitetssjukhuset har tagit fram ett näringslivsprogram och näringsliv, akademi och sjukvård har samlat sig inom *Health Innovation Hub*. Dessutom växer, i anslutning till Astra Zeneca i Mölndal, företagscentret GoCo med tydlig life science inriktning fram. För att underlätta kvalitets- och innovationsutveckling inom vården pågår även ett arbete inom VGR med reformering av regelverket för delning av hälsodata.

Området **livsmedel, biobaserat material och förnybar energi** handlar om de marina och maritima, agrara och skogliga näringarna samt om resurser knutna till sol och vind. Området har en tydlig koppling till insatser inom området för kraftsamling Elektrifiering. Västra Götalandsregionen har under året i samverkan med nyckelaktörer i skogssektorn tagit fram och beslutat om ett skogsprogram för Västra Götaland. Programmet ska samla intressenter och skapa gemensamma strategiska analyser och initiativ för den skogliga sektorn. Här innebär utvecklingen av den skogliga bioekonomin både möjligheter och utmaningar. Ofta kräver det att flera kompetenser och intressen arbetar gemensamt med lösningar. Samtidigt har det saknats forum i Västra Götaland för olika aktörer och intressen att mötas, utveckla kunskap och samarbeta just inom dessa frågor. Den gröna omställningen i livsmedelssektorn och primärproduktionen genomförs i samarbete med livsmedelssektorn. Av särskild betydelse är samarbetet med SLU i Skara och även nationellt, utbildning av framtida kompetens genom Västra Götalandsregionens naturbruksförvaltning samt samarbete med mindre företag i satsningar som livsmedelsacceleratoren, med storkök och småskaliga producenter.

Inom **besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar** genomförde Turistrådet under året satsningar på företag inom besöksnäring dels genom utbildning för företag i kris, dels genom verktyget *Hållbarhetsklivet* som innehåller rådgivning och verksamhetsutveckling. För att skapa en hållbar besöksnäring som står rustad inför framtiden behövs samverkan. Under året har därför tio kommuner i Fyrbodalsregionen fortsatt sitt arbete i samverkansprojektet *Hållbar besöksnäring i Väst*. Prioriteringarna om öka hållbar affärsutveckling, främja hållbar platsutveckling och stärka kulturföretagares möjligheter att leva på sina verksamheter inom ramen för Västra Götalands kulturstrategi pågår arbetet. Dessa satsningar är i samklang med området att stärka de kulturella och kreativa näringarna. Ett annat exempel är *Lokalproducerat i Väst*, som är ett nätverk inom småskalig livsmedelsproduktion är både en viktig resurs för kompetensutveckling, men bidrar även till attraktiva platser som en del i besöksnäringen.

Innovationsmiljöer som kan bidra till att öka takten i omställning

För att bygga ett robust och fossiloberoende Västra Götaland behövs ett nära samarbete mellan kunskapsintensiv industri, akademi, forskningsinstitut och offentlig sektor. Samverkan och kunskapsöverföring är viktig, likaså att små och stora företag möts och

skapar större värden ihop. Test och demo av innovationer är också något som ska genomföras för att på detta sätt hantera olika perspektiv, komplexitet och risker.

I Västra Götaland har de sex science parks stärkts i rollen som innovationsnoder med förmåga att attrahera och driva nationella satsningar inom forskning och innovation. Till exempel har Energimyndigheten utsett Johanneberg Science Park till en strateginod inom arbetet med sektorsstrategier för energieffektivisering. Vidare har Lindholmen Science Park tillsammans med ett antal andra Science Parks och viktiga aktörer i regionen startat upp ett innovationsprogram för upplevelseindustrin med fokus på att säkerställa en hållbar utveckling med digitalisering. Arbete pågår och växlas också upp även vid redan etablerade samverkansarenor, test- och demomiljöer och plattformar såsom *ASSAR* i Skövde, *AstaZero* i Borås, *Circular Hub* i Borås/Skövde, *Sahlgrenska Life*, *Produktionstekniskt Centrum (PTC)* i Trollhättan och *AI Sweden* på Lindholmen.

En gemensam innovativ satsning av Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Fyrbodals kommunalförbund inklusive dess kommuner är den på *Det goda livet i Dalsland*. Här ska Dalsland till testarena för nya lösningar som ska bidra till utveckling och omställning i delgeografin. Utvecklingen av Stenebymiljön i Dals-Långed genom satsningen på *Mötesplats Steneby* kan ses som ett bidrag till att möta demografiska utmaningar i gles- och landsbygder. Här finns även möjligheter att skapa synergier med den parallella satsningen på *Campus Dalsland* i Bäckefors och att tillvarata den utveckling som pågår vid *Not Quite* i Fengersfors/Åmåls kommun.

Främja nyföretagande, företagsetableringar och konkurrenskraften hos SMF

I prioriteringen lyfts att förändringstakten ökar tack vare de små och medelstora företagens innovationsförmåga och snabba rörlighet. Detta ska i sin tur bidra till nya produkter och tjänster på marknaden, vilket är betydelsefullt för sysselsättningen i Västra Götaland. När innovationsförmågan stärks kan till exempel företagens lönsamhet öka, men strategin lyfter att här krävs satsningar på internationalisering, kompetens och kunskapsutveckling i samverkan med institut och akademi.

Under hösten har BRG genomfört projekt för analys av en rad klusterinitiativ för att kunna bedöma lämplig metod för att beräkna dess klimatnytta. De berörda klusterinitiativen är: *Innovationslab*, *Gröna näringar*, *GGCZ*, *Elektrifieringsuppdraget* och *omställningen till digitala möten*. Målet är att ta fram en metod, vägval och modell för klimatberäkningar och förslag på insamling av data för att kunna genomföra framtida klimatberäkningar i klusterinitiativ och samordningsuppdrag.

För att förbättra företagens exportförutsättningar har "en dörr in" till de regionala exportfrämjarna skapats då *Exportcenter Västra Götaland* och *Exportcenter Halland* under 2021 blev *Exportcenter Väst*. Företagen kan här få direkt hjälp med sin internationalisering samt skapa en plats för internationella aktiviteter/satsningar/event. Fokus framåt kommer att ligga på digitalisering och hållbarhet.

Under året har flera företagsetableringar och expansioner attraherats till Västra Götaland. Västra Götalandsregionen sammanhåller nätverket av delregionala etableringsaktörer för att utbyta erfarenheter och i samverkan öka regionens attraktionskraft och få fler svenska

och internationella företag att vilja etablera eller expandera i Västra Götaland. Exempel på resultat av etableringsaktiviteterna är *Dana Incorporated*, en världsledande leverantör av drivlinor och elsystem för mobilitetssektorn, som i november tillkännagav en investering för att bygga världens första storskaliga elmotorfabrik för tunga fordon i Åmål. Under året arbetades också mycket med etablering av *Northvolts* och *Volvo Cars* batterifabrik i Göteborg, samt i Sjuhärad påbörjades under hösten en etableringsprocess kopplad till batterifabrik i Lockryd, Svenljunga.

Samtliga EU-program inom sammanhållningspolitiken som berör Västra Götaland har skrivits klart och godkänts av regeringen under 2021. EU har under året tillsatt stora resurser för återstarten av Europas ekonomi till följd av pandemin. Paketet, som är en del av EU:s budget, kallas Next Generation EU har kommit Västra Götaland till del främst genom instrumentet *React-EU*.

Stimulera entreprenörskap och tillvara ta ungas kreativitet och färdighet

De entreprenöriella inslagen i skola, högre utbildning och forskning är viktiga för att långsiktigt stärka företagsamhet och kapacitet för förnyelse. Därav ges långsiktiga stöd till bland annat Västra Götalands sex science parks, tre industriella utvecklingscentra, åtta inkubatorer, fyra drivhus, fyra Ung företagsamhet med flera.

Inkubatorerna finns spridda över Västra Götaland och har fokus att utveckla innovation och entreprenöriella individer för att skapa ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant. Under året har inkubatorerna genom *Inkubatorkompetens* fortsatt arbeta med att samordna nätverket med prioritet på Agenda 2030 och jämställdhet. I de inkubatorer som Västra Götalandsregionen stödjer har 673 idéer utvärderats under 2020 (939 idéer 2019). Vidare finns det idag 181 projekt/företag i inkubatorerna, varav ca 65 bildats under det senaste året. Inkubatorbolagen inkluderat alumnibolagen (bolag som har lämnat inkubatorn) har drygt 3350 sysselsatta varav cirka 28 procent är kvinnor. Företagen omsätter dryga 4 miljarder kronor. En annan satsning med koppling till jämställdhet är *Styrelselistan* som drivs av Västsvenska Handelskammaren. Fokus ligger på mer jämställda styrelser i västsvenska bolag i syfte att öka näringslivets konkurrenskraft och hittills har 100 kandidater kvalificerats in på listan.

Almi Företagspartner Väst har gjort extra affärsutvecklingsinsatser i Fyrbodalen i syfte att stötta nya entreprenörer och befintliga bolag med affärsutvecklande insatser av olika slag. Under året har 324 företag fått stöd på totalt 40,7 mnkr och under 2021 har arbete initierats för att hållbarhetsanpassa de finansiella stöden. Vidare har Almi även under året introducerat nya tjänster kopplade till hållbarhet såsom gröna lån samt satsningen hållbarhetsdialog. Under 2021 startade även ett arbete upp i att hållbarhetsanpassa VGRs företagsstöd i syfte att än tydligare koppla till RUSens inriktning.

Vad gäller den sociala ekonomin sker fortsatta satsningar på *Mikrofonden* med syfte är att öka tillgången till kapital och kompetens och att därigenom bidra till sektorns möjlighet att möta samhällsutmaningar. Mötesplatsen *Connect2Capital* samlar entreprenörer och investerare vilket leder att fler företag får tillgång till kapital, som i förlängning stärker regionens företagsklimat och attraktivitet.

Bygga kompetens

Regional och delregional samverkan och nätverk

Den samverkan som finns etablerade runt kompetensförsörjning i Västra Götaland har en viktig roll för utvecklingen av arbetsmarknads- och utbildningsinsatser. Till exempel har betydelsen av den goda samverkan både inom och över de delregionala gränserna varit central för att både kunna hantera de ekonomiska och strukturella problem som pandemin har inneburit och samtidigt planera för framtidens kompetensbehov i regionen. Ett viktigt arbetsområde under året har varit att verka för att ytterligare stärka samarbetet mellan delregionerna. Samarbete kring lärdomar och möjligheter gällande satsningar har intensifierats.

Samverkan inom strategiskt kompetensförsörjningsarbete utgår i Västra Götaland ifrån fyra delregionala kompetensråd/forum (fortsatt används begreppet kompetensråd). I kompetensråden samlas näringslivsorganisationer, utbildningsanordnare för gymnasiet, vuxenutbildningen, högre utbildning, arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och kommunalförbund. Västra Götalandsregionen deltar i alla fyra kompetensråd. Under året har kompetensråden vidareutvecklats.

Den *regionala strategiska samordningsgruppen* där bland annat Västra Götalandsregionen och delregionerna deltar har under året bland annat analyserat behovet av att ta fram såväl regionala som delregionala analyser av kompetensbehov inom olika branscher och områden. Vidare har man även bland annat tittat på kompetensförsörjningserbjudande vid större etableringar och insatser för att attrahera internationell kompetens.

Inom ramen för kompetensförsörjningsområdet har en viktig fråga under året varit den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är nödvändig part i det regionala kompetensförsörjningsarbetet och det är också helt avgörande att myndigheten även i en reformerad verksamhet har en fortsatt och långsiktig samverkan med kommunerna, framför allt för att kommunerna är centrala aktörer i arbetet med individer som står långt från arbetsmarknaden. Under året har därför återkommande dialoger förts med Arbetsförmedlingen på regional nivå.

I regeringens *Samverkansprogram Kompetensförsörjning och livslångt lärande* har Västra Götalandsregionen haft representation i en av arbetsgrupperna, vilket skapat en möjlighet att bidra med ett regionalt perspektiv. Västra Götalandsregionen har tillsammans med Region Skåne och Region Stockholm även haft möte med berörda departement för att beskriva den regionala strukturen för kompetensförsörjningsarbete och behov av ett utpekat och långsiktigt regionalt ansvar för frågorna.

Förbättra matchningen på arbetsmarknaden

Matchning mellan utbud och efterfrågan förutsätter ett nära samarbete mellan utbildningsanordnare, arbetsförmedling, arbetsgivare och branschföreträdare. Det handlar till exempel om vidareutbildning, kompletteringsutbildning och en andra chans för de som inte möter kraven på arbetsmarknaden. Här är de delregionala kompetensråden centrala vars syfte är att bidra till en bättre matchning och kompetensförsörjning på kort och lång sikt genom ökad samverkan mellan utbildningar och privata och offentliga arbetsgivares

behov av kompetens. Under året har det varit stort fokus på insatser relaterat till pandemin och att stötta de branscher och kompetensråd som har varit särskilt utsatta. Här har det rört sig om insatser kopplat till omställning, men även matchning och att skapa ett ökat intresse för yrkesutbildningar.

Med inriktning på individer med internationell kompetens som arbetsgivare i regionen är i behov av öppnade under hösten *International House Gothenburg*. Projektägare är Business Region Göteborg (BRG). Liksom *International House* sorterar satsningen *Move to Gothenburg/West Sweden (MtG)* under kategorierna "talangattraktion" och "spetskompetens" i målbilden för kompetensförsörjningsarbetet. Förutom ett viktigt påverkansarbete för att underlätta villkoren för rekrytering av utomeuropeisk specialistarbetskraft bedriver MtG också kampanjer som bidrar till en positiv bild av Västra Götaland som arbetsmarknad och livsmiljö.

Kopplat till *Det goda livet i Dalsland* har ett arbete påbörjats med att skapa Campus Dalsland som är en helt ny utbildningsmiljö. Planen är att från hösten 2022 ska möjligheter till eftergymnasial utbildning erbjudas och därmed bidra till bättre kompetensförsörjning. Syftet är att göra så att invånarna får tillgång till högre studier. Det är en långsiktig satsning för att bygga kompetens och skapa förutsättningar för bättre matchning på arbetsmarknaden.

Andra satsningar under året är *Yrkestraineer* som avser utveckling och test av olika modeller för arbetsplatsförlagt lärande. Arbetsgivare och utbildningsanordnare i samtliga delregioner är med och en viktig aspekt är att sprida modellerna och arbetet till fler arbetsgivare och aktörer som arbetar med kompetensmatchning. Genom att vidareutveckla, testa och sprida en modell där individer som på olika sätt och nivåer behöver en ny utbildning/kompetens och arbetsplats, kan utbildas samtidigt som de arbetar och får lön, kan fler individer få den nya kompetens som samhället efterfrågar och att många fler individer kommer in i arbeten där det råder brist på kompetens.

Göteborgsregionens kommunalförbund har etablerat ett branschråd inom förskola och grundskola i syfte att hantera just den strategiska kompetensförsörjningen. Med ett stort fokus på att analysera vilka samhällstrender som påverkar organiseringen av förskola och grundskola, vad i detta som påverkar bemanningen, vilken kompetens befintlig personal har idag och vad som behöver kompletteras på sikt. Vidare innebär arbetet att undersöka hur statliga reformer påverkar kompetensförsörjningen och hur kan samverka med akademi, Yrkehögskola och andra utbildningsanordnare kan och behöver förbättras.

Ökade möjligheter till kompetensutveckling och kompetensomställning

Utvecklingen förutsätter tillräckligt med arbetskraft med efterfrågad kompetens. Det handlar om att vi bland annat behöver arbeta systematiskt med kompetensväxling och livslångt lärande utifrån arbetsmarknadens behov. Vidare handlar det om nya kompetenser och nyttiggörande av ny forskning för att nå bland annat fossiloberoende. Likaså finns ett behov av förändrad kompetens kopplat till digitalisering, automatisering och höga krav på hållbarhet.

Exempel på en insats med fokus på kompetensutveckling är *Kompetensnavet* som syftar till att samla utbildningar och insatser i Göteborgsregionen så att fler av kommunernas

invånare får möjlighet att stärka sina positioner inom nuvarande branscher eller att stå bättre rustade för anställning inom en annan. Under året har insatserna koncentrerats till fordonsindustrin och besöksnäringen men insatser har även skett inom handel, transportbranschen och industri. Över 600 personer från fler än 150 företag har deltagit i insatser. Under året påbörjades ett arbete i Skaraborgs om en motsvarande satsning med ett fokus på omställning inom fordonsindustrin.

Ett samverkansprojekt för att skapa ett *Utbildningscentrum för industriell omställning kopplat till transportsektorns elektrifiering* har startats upp. Flera olika parter ingår, så som science parks, yrkeshögskolor och vuxenutbildningar, men även akademien genom lärare och kompetensråden genom sina omställningssatsningar. Syftet med satsningen är att kraftsamla för att nyttja befintliga och pågående satsningar inom kompetensutveckling och -omställning så effektivt som möjligt.

Projektet *Stärkt kapacitet Omställning Norra Bohuslän* drivs av Strömstad kommun och syftar till att hålla ihop ett omställningsarbete. På kort sikt handlar projektet om att stödja en omställning för företag och anställda som drabbats av pandemins effekter i Strömstad och norra Bohuslän. I ett längre perspektiv är ambitionen att projektet kan bidra till etablering av en utvecklingsnod som en del i en *Kraftsamling för norra Bohuslän*, och en breddning av näringslivet genom fokus på ett antal styrkeområden. Kommunen har haft ett ökat tryck på både studie- och yrkesvägledningen och vuxenutbildningen, med ca 850 individer som sökt utbildning från hösten 2021 jämfört med ett "normalår" på ca 550 individer.

Underlätta för fler att etablera sig på arbetsmarknaden

Sedan 2021 har folkhögskolorna i Västra Götaland fått en tydligare roll kopplat till det regionala utvecklingsuppdraget vad gäller utbildning, kompetensförsörjning, yrkesutbildning och integration i och med att det nu är Västra Götalandsregionens regionutvecklingsnämnd (tidigare kulturnämnden) som medfinansierar de 23 folkhögskolorna i Västra Götaland samt ger de egna folkhögskolorna ett verksamhetsuppdrag.

Därtill har olika insatser genomförts för att få personer som står långt ifrån arbete att ta sig in på arbetsmarknaden eller motivera till vidare studier pågår. Det gäller till exempel Västra Götalandsregionens arbete med praktik, introduktion, lärande och arbete (*PILA* respektive *ViA*). Vad gäller *ViA* (Västra Götalandsregionens introduktion i arbetslivet) arbetar Styrelsen för folkhögskolorna med detta utifrån ett uppdrag från regionutvecklingsnämnden. Inom uppdraget medverkar de som arbetar till att anställa individer långt från arbetsmarknaden i Västra Götalandsregionens förvaltningar och verksamheter. Arbetet har under året bland annat resulterat i att 160 individer har varit anställda en del eller hela 2021. Vidare nyanställdes 66 personer under 2021. Av de som slutat under året har 58 procent gått vidare till studier eller arbete i någon form.

Validering Väst, är en regional motor som ger kvalitets- och metodstöd i utveckling av valideringsmetoder. Under pandemin har antalet valideringar varit lägre, framför allt för att de praktiska momenten inte alltid har kunnat hållas. En positiv utveckling är att utbildningar har ställts om till att hållas digitalt och att mer fokus har lagts på att hitta lösningar för distansvalideringar av de mer teoretiska delarna. Detta bidrar till en mer

effektiv process, både för validanderna och de som validerar. De senaste årens resultat för Validering Väst är att en ny valideringsmodell har tagits fram för yrken inom barn och fritid (barnskötare, förskole- assistent), en ny mer flexibel modell för YH-utbildningar har startat som innebär att utbildningarna kan kortas ned och kostnaderna i snitt halveras samt att man har tagit steg framåt nationellt. Det sistnämnda har bland annat skett inom ramen för ESF-projektet *Valideringslyftet* som handlar om att poola resurser och på så sätt öka antalet och kvalitén på valideringar nationellt.

I Skaraborg drivs projektet *Kombinationsutbildningar SFI i Västra Götaland*. Med kombinationsutbildningar avses utbildningar som kombinerar språkutbildning inom SFI eller SVA (svenska som andraspråk) med en yrkesutbildning på gymnasial nivå inom vuxenutbildningen. Detta är en del i ett nationellt projekt som syftar till att på nationell nivå identifiera framgångsrika kombinationsutbildningar och hitta former för hur detta kan utvecklas och bättre integreras i skolsystemet, i samarbete med lärosäten, regioner, huvudmän för kommunal vuxenutbildning och branscher med anställningsbehov.

Tidiga insatser för barn och unga

Arbetskraftens och befolkningens utbildning, kompetens, kreativitet och möjligheter till livslångt lärande är avgörande för att människor och företag ska växa och för att samhället ska utvecklas i en hållbar riktning. Insatser som rör barn och unga kommer till stor del in under den långsiktiga prioriteringen *Öka inkludering*, men genom science centers tidiga insatser för barn och unga bidrar de till den framtida kompetensförsörjningen, till att bryta könstraditionella studie- och yrkesval och till ökad integration. Pandemin har förvärrat situationen för många barn och unga och science centers har i sin roll bidragit till att mildra de negativa effekterna. Samtliga science centers arbetar aktivt med att integrera hållbar utveckling utifrån Agenda 2030 i utställning och skolprogram.

Öka inkluderingen

Tillvarata allas kompetens

Satsningar inom prioriteringen ska bland annat bidra till att fler människor har utbildning, sysselsättning och egen försörjning. Utmaningar som berörts under året är att sysselsättningsgraden är fortsatt betydligt högre bland inrikes födda än utrikes födda och arbetslösheten mycket hög i vissa grupper av den utrikesfödda befolkningen. Det har skett bland annat genom att Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) kontaktat Länsstyrelsen och VGR angående möjligheten att söka pengar ur AMIF-fonden för integrationsarbete 2022 med målgruppen tredjelandsmedborgare. Kunskapshöjning och dialog kring migration och integration har fortsatt under 2021 genom bland annat Integrationsforum.

Redan pågående satsningar som växlats upp under året är exempelvis *ViA - Västra Götalandsregionens Introduktion i Arbete* med syftet att bidra till minskad arbetslöshet, segregation och utanförskap samt på individnivå skapa trygghet och framtidstro för livsförändring. Denna satsning ligger även väl i linje med den långsiktiga prioriteringen *Bygga kompetens* och togs upp även där. Det gäller även *Kombinationsutbildningar SFI* i Västra Götaland med Skaraborgs kommunalförbund som projektägare. Även här har en uppväxling som skett under året. Förväntade långsiktiga effekter är att fler individer som anlänt till Sverige de senaste åren får en kortare väg till anställning, samt att projektet möter arbetsmarknadens behov av kompetens och bidrar till kompetensförsörjningen i Västra Götaland.

Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling

Ett sätt att öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling är genom ökad medie- och informationskunnighet (MIK). En viktig aktör här är *Medier och demokrati* vid Lindholmen Science Park. De ska bland annat bidra till att stärka och utveckla mediebranschen så att den fortsatt håller hög kvalitet och trovärdighet. Detta är särskilt väsentligt eftersom det digitala medielandskapet ökar riskerna för att falska nyheter kan skapas och spridas på nya sätt och i en omfattning som är större än tidigare. Det sker även ett arbete koncentrerat till konsulentfunktionerna inom film, bibliotek, konst och litteratur utifrån Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutvecklings uppdrag. Under året inleddes också en samverkan mellan Västra Götalandsregionen och Göteborgs Universitet i syfte att genomföra en nationell MIK-konferens 2022.

Med fokus på att stärka medie- och informationskunnigheten och motståndskraften mot desinformation har samverkansplattformen *Prisma Västra Götaland* där både civila samhällets organisationer och olika typer av kulturinstitutioner samverkar haft demokratitema under 2021. De har erbjudit medlemmarna ett program med olika föreläsningar. Andra insatser med fokus på demokrati är att Bohusläns museum och Västergötlands museum har inlett en samverkan kring detta samt att studieförbunden jobbar med demokrati- och delaktighetsfrågor med ungdomsorganisationer samt med läs- och läxhjälpföreningar.

För att få till en delaktighet kan även nämnas att de aktörer med långsiktiga uppdrag från Västra Götalandsregionens kulturnämnd. De redovisar insatser för ett ökat deltagande i

kulturlivet ur aspekterna jämlikhet (motverka diskriminering), jämställdhet, barn och unga, civilsamhälle och nationella minoriteter.

Forum och former för dialog för att nå röster från de invånare som inte nås idag behöver utvecklas för att bidra till ökad inkludering. Här är barn och unga en viktig grupp. Under året har därför samverkansavtal tecknats mellan VGR och Rädda Barnen. Uppdraget syftar till att utveckla dialog med barn och unga i Västra Götaland så att fler barn/unga får möjlighet att påverka i frågor som berör dem i enlighet med barnkonventionen.

Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor

Det breda förenings- och kulturliv som erbjuds i regionen bidrar till ökad livskvalité för människor. Under året fortsatte det strukturella arbetet med att öka deltagandet i kulturlivet. Det har bidragit både till det egna skapandet hos barn och vuxna, men också ökad tillgänglighet till de offentligt finansierade kulturinstitutionerna och en känsla av samhörighet. Via mötesplatser kan även röster från invånare i länet lyftas fram, vilket bidrar till en ökad delaktighet i samhället. *Frihamnsdagarna i Göteborg 2021* är ett exempel på en publik mötesplats som VGR bidrog till att finansiera med syfte att stärka demokratin och det offentligt öppna samtalet. Genom att streama programinnehållet kunde en ökad tillgänglighet skapas och fler delta.

Att underlätta tillgången till nätverk och sammanhang för de invånare som saknar sådana är viktigt för delaktigheten och känslan av samhörighet. Här är det civila samhällets aktörer centrala. Den regionala överenskommelsen med det civila samhället är en ömsesidig avsiktsförklaring för samverkan. Via handlingsplanen för överenskommelsen har flera dialoger förts och kunskapshöjande insatser gjorts under året som stärkt förutsättningarna för samverkan. I samverkan med *Sensus studieförbund* har Västra Götalandsregionen kartlagt intresset för en samverkansplattform för kunskapshöjning inom det interreligiösa området. Initiativet involverar såväl offentlig som ideell sektor, näringsliv som akademi med syftet att stärka demokrati, social sammanhållning, tillit och ökad inkludering i Västra Götaland.

Stärka barn och ungas möjligheter till en bra start i livet

Barn och ungas möjligheter till en bra start i livet och förutsättningar för att fullfölja sina studier är grundläggande för minskade sociala klyftor och ökad inkludering. För att minska skillnaderna mellan olika delar av Västra Götaland och stärka den verksamhetsnära genomförandekraften har uppbyggnad påbörjats av delregionala kunskapsnoder på kommunalförbunden kopplade till kraftsamling fullföljda studier.

Barnkonventionen som lag ställer också högre krav på kunskap om barnets rättigheter hos samtliga aktörer i samhället, för att barnets rättigheter ska efterlevas och bidra till ökad inkludering. Webbutbildningen Barnkonventionen – från teori till praktik, framtagen av VGR tillsammans med SKR, har 2021 kompletterats med del om barnkonventionen som lag.

Inom området psykisk hälsa har beslut tagits för permanentning av UPH-vårdcentraler (vårdcentraler med utökat uppdrag kring barn och ungas psykiska hälsa). Vidare har en överenskommelse för barns och ungas hälsa mellan Västra Götalands kommuner och

Bilaga 1. Exempel på insatser med stöd från kommunalförbund eller Västra Götalandsregionen- Öka inkluderingen

Västra Götalandsregionen antagits för perioden 2021-2023. Den ska främja och tydliggöra struktur och ansvar för samverkan, samarbete och samordning mellan berörda verksamheter och gäller alla barn och unga till och med 20 år som behöver samordnade insatser i Västra Götaland. Vidare syftar den också till att barn och unga ska få de insatser de behöver så tidigt som möjligt samt att de får möjlighet att påverka insatserna.

Andra insatser som rör barn och unga är kopplat till att främja läsning och språkutveckling. Här har till exempel ett samarbete mellan Göteborgs universitet och Uddevalla kommun, med stöd av VGR, kring flerspråkighet landat i en webbutbildning för att sprida kunskap och arbetssätt till andra kommuner. En annan satsning är den på sociala investeringar som bygger på samverkan mellan regionala och kommunala verksamheter och syftar till att främja fullföljda studier. En tematisk utvärdering har genomförts av sex sociala investeringar som alla syftade till att minska problematisk skolfrånvaro. Utvärderingen visade att samtliga projekt har lyckats öka samverkan mellan involverade aktörer och etablera rutiner för att identifiera skolfrånvaro, främst genom att göra störst skillnad för barn med resurssvaga föräldrar. Något som bidragit till ökad inkludering.

Sedan 2020 genomförs *Vi-projektet* av VGR Folkhögskoleförvaltning, tillsammans med ett stort antal kommuner, två kommunalförbund, civilsamhällesorganisationer och akademi. Inom projektet har man under 2021 utvecklats formerna för ökad delaktighet och förutsättningar för studier/arbete för unga som varken arbetar eller studerar.

Knyta samman Västra Götaland

Samverka inom regional fysisk planering

I strategin lyfts behovet av samverka inom fysisk planering för att bland annat klara utmaningar i att hitta balansen för en hållbar markanvändning. Det långsiktiga arbetet med att utveckla regional fysisk planering har fortsatt under året och kunskapsunderlag har tagits fram kring relationer och samband mellan olika orter, platser och regionala funktioner, t ex en ortsanalys och en flyttstudie baserat på flyttningar mellan olika typer av orter. En remiss kopplat till om Västra Götalandsregionen borde hemställa om att få ansvar för regional fysisk planering enligt Plan- och bygglagen har varit utskickad. Slutsatsen av inkomna synpunkter var att Västra Götalandsregionen inte ska hemställa om detta ansvar, men att samverka inom regional fysisk planering behöver utvecklas. En följd effekt av remissen är att kompetens om regional fysisk planering har höjts hos bland annat kommuner och kommunalförbund.

Regional transportinfrastrukturplan

Remissversionen av Regional plan för transportinfrastrukturen har under 2021 framarbetats i nära dialog med kommunalförbunden och politisk förankring har skett i beredningen för hållbar utveckling (BHU). Västtrafik och Trafikverket har bistått i arbetet. Planförslaget med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning skickades ut på remiss i oktober och förväntas lyftas för beslut i april 2022. Under framtagandet av planen har ett offentligt informationstillfälle, flera dialogmöten med kommunalförbunden och konferenser genomförts. Parallellt har genomförandet av nuvarande plan pågått.

Hållbara och starkare relationer nationellt och internationellt inom transport och infrastruktur

Vad gäller prioriteringar i den nationella transportinfrastrukturplanen genomfördes ett flertal aktiviteter under året. Bland annat genom påverkansarbete med webinarier, bilaterala möten med beslutsfattare, seminarier, kampanjer och pressaktiviteter. För frågan om dubbelspår Göteborg-Oslo arbetar VGR inom samarbetet STRING tillsammans med andra regioner i korridoren från Hamburg till Oslo. OECD har sammanställt en rapport, som visar på infrastrukturens stora betydelse för fortsatt utveckling mot en konkurrenskraftig megaregion. I förslaget av TEN-T som EU-kommissionen presenterade finns sträckan Göteborg - Oslo kvar som utpekad sträcka.

I oktober presenterade Trafikverket förslag till nationell plan. Trots en utökning av den ekonomiska ramen innehåller planförslaget mycket hårda prioriteringar. I förslaget är järnvägssträckan Göteborg - Borås kvar, som är VGRs högsta prioritet, men färdigställandet skjuts fram minst 3 år. Därtill finns medel till slussar i Göta älv och farledsfördjupning i Göteborgs hamn. Andra önskvärda investeringar har skjutits framåt i tiden och finns inte i plan, bland annat reinvestering av Kinnekullebanan, utbyggnad av Västra stambanan till fyrspar Alingsås – Göteborg, dubbelspår till Oslo och förstärkning av södra Bohusbanan. Regeringen beslutar om den nationella planen under våren 2022.

Trafikförsörjningsprogrammet

Den strategiska planeringen av kollektivtrafiken genomförs inom ramen för trafikförsörjningsprogrammet 2021-2025 som beslutades av regionfullmäktige i maj 2021. I 2021 års uppföljning³⁹ framgår kopplat till geografisk tillgänglighet att målet med 79 procent av invånarna som har högst 60 minuters restid med kollektivtrafik och minst 10 resmöjligheter per vardag till närmsta pendlingsnav är uppfyllt. Antalet resor visar på en ytterligare nedgång sedan 2020 med 12 miljoner till 234 miljoner, med anledning av pandemin.

Vad gäller andelen invånare som anser att det är enkelt att resa med Västtrafik ligger detta stabilt kring 60 procent. Andelen invånare som känner trygghet att resa med Västtrafik har minskat sedan 2018, också med anledning av pandemin. Arbetet med att tillgänglighetsanpassa de prioriterade hållplatserna har fortsatt under 2021 och 597 hållplatser uppfyller nu grön standard.

Godstransportstrategin

I enlighet med godstransportstrategin har plattformen *CLOSER* vid Lindholmen Science Park och deras samverkansgrupp, bestående av offentliga aktörer och företrädare från akademien, drivit på utvecklingen inom godstransportområdet. Fokus har varit på Intermodala omlastningspunkter, Hållbara transportlösningar och Näringslivetablering & logistik. Exempel på insatser där gruppen varit involverad är etablering av en timmerterminal i Bäckefors där detaljplanearbete nu pågår och en potentialstudie för en kombiterminal i Boråsregionen.

Laddinfrastruktur

Med stöd av regionala medel finansierades under året 230 laddplatser (semisnabba) för lätta fordon, vilket bidrog till att antal laddare ökade med ca 16%. Även sex laddplatser för tunga fordon, tre laddare för Västtrafiks fartyg samt sex strategiska planer och forsknings- och innovationsprojekt finansierades. Medlen gavs till aktörer med spridning i regionen. På grund av svårbedömt juridiskt läge fick VGRs satsningen bromsas något. Dialog har förts med aktörer, såsom privata företag, kommuner och kommunalförbund, science parks med flera om behov och möjligheter till utbyggnation och projekt.

Förnybar elproduktion

Inom industri- och transportsektorn efterfrågas el och elintensiva lösningar. För detta behövs samverkan för att lokalisera ny förnybar elproduktion och lagring via exempelvis vätgas och batterier samt distribution. Under 2021 har kunskapsunderlag och metodbeskrivningar tagits fram för att underlätta planeringen och utbyggnaden av bland annat solcellsparker. Ett arbete med olika scenarier kopplat till framtida elanvändningen och utbyggnaden av förnybar elproduktion har genomförts. Arbetet sker i samverkan med

³⁹ Uppföljning 2021, Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland. VGR Analys 2022:4, Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen- <https://www.vgregion.se/tfp>

akademi, science parks, näringsliv, elnäts-och energibolag och i dialog med kommuner och kommunalförbund.

Bredband

Länets samrådsgrupp för bredband, UBit, har under 2021 fortsatt att verka för att stimulera marknadsaktörerna att bygga bredband i områden med gles befolkning och där det är svårt att få utbyggnadsprojekt att gå ihop ekonomiskt. Det regionala bredbandsstödet, som Västra Götaland är ensamma om i landet, har varit ett bra komplement till det statliga bredbandsstödet. Utbyggnaden har kommit så långt att det inte finns några större områden utan etablerade bredbandsnät ens på landsbygden. Utmaningen är att få tillräckligt många kunder som är villiga att ansluta sig.

UBit-gruppen har låtit genomföra ett 30-tal workshopar med i första hand fiberföreningar ute i kommunerna för att hjälpa dem att klara övergången från att vara byggande till förvaltande organisationer.

Attraktiva och inkluderande livsmiljöer

Att utveckla fler metoder inom platsutveckling och gestaltning av livsmiljöer för att åstadkomma en hållbar stads- och landsbygdsutveckling behövs. Arbetet med detta har under året handlat om flera etablerade samarbeten och nätverk, som påverkansarbete nationellt och konkreta genomförandeprojekt. Exempel är platsutveckling med kulturaktörer runt Bottnafjorden, Kinnekulle och Östra Orust som har samverkat med andra aktörer för att stärka sin respektive plats. Området *Gestaltad livsmiljö* har tagit steg framåt i utvecklingen av samarbeten, nätverk och satsningar. Här återfinns bland annat Chalmers-projektet *Local Kontext* och nätverket *Dynamo Väst*. Även de fyra kommunalförbunden lyfter *Gestaltad livsmiljö* som prioriterat område och två lite större projekt är igång; *Våra Rum* och *Rurban Studio*. Även den långsiktiga strategin för det goda livet i Dalsland ligger väl i linje med platsutveckling. Vidare har ett arbete med ledutveckling för ökad attraktionskraft har pågått i samverkan med kommunerna och Länsstyrelsen. Väst kuststiftelsen har hållit ihop detta arbete.